www.alibapir.com

تەرجەمەی کوردیی

عەقیدەی طەحاوی

وەرگێڕانی

عەلی باپیر

التفسير

تەرجەمەی کوردیی
عـەقیـدەی طەحاویی

تەرجەمەی کوردیی
عەقیدەی طەحاویی

نوسینی

أبو جعفر الطحاوي

وەرگێڕانی

عەلی باپیر

تـەرجـەمـەی کـوردیـی عەقیدەی طەحاویی

نوســــــــــــینی: أبو جعفر الطحاوي
وەرگێڕانــــــــــــی: عەلی باپیر
بڵاوکردنـــــــــەوەی: نوسینگەی تەفسیر بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن/ هەولێر
خـــــــــــەت: نەوزاد کۆیی
نەخشەسازی بەرگ: أمین مخلص
نەخشەسازی ناوەرۆك: جمعه صديق كاكه
نۆرە و ساڵی چاپ: یەکەم ١٤٣٥ك - ٢٠١٤ز
تیراژ: ١٥٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی
سپاردنی (٣٧٢) ساڵی ٢٠١٤ پێدراوە

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر ئوتێلی شیرین پالاس
Mob: +964 750 460 51 22
Tel: +964 750 818 08 66
www.tafseer-pub.com
tafseeroffice@yahoo.com

بسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحيم

﴿ لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ ... ﴿١٧٧﴾ ﴾

البقرة.

پێشکەش بێ

بە هەرکەسێك کە هەردەم هەوڵ دەدات ئیمان و عەقیدەکەی ڕاست و ڕۆچووتر بێ، چونکە دەزانێ، کە دینداریی پاك و پتەو، بەرهەمی ئیمان و عەقیدەی تەواوو نەلەخشاوە.

پێشەکی

الحَمْدُ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَن لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ آل عمران.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾ النساء.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾ الأحزاب.

أمَّا بَعْدُ: فإِنَّ أَصْدَقَ الحَديث كَلامُ الله وَخَيْرَ الْهَدِي، هدْيُ مُحَمَّد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وَشرَّ الأُمُورِ مُحْدَثاتُها، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَة، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّار[1].

خوێنەری بەڕێز!

لەسۆنگەی ئەوەوە کە نامیلکەی: (العقيدة الطحاوية) یەکێکە لەو (مەتن)انەی بواری ئیمانو عەقیدە، کە هەر لەدێر زەمانەوە زانایان گرنگیی زۆریان پێداوە، بەشەرحکردنو قسەوباس لەسەر کردن، لەزۆر شوێنی جیهانی ئیسلامییدا وەك (منهج)ێك دەخوێنرێ، بەباشم زانی وێڕای ڕوونکردنەوە (شرح)ی لەدوو توێی کتێبێکی چەند سەد لاپەڕەییدا، کە ئێستا لەژێر چاپە، بەشێوەیەکی کورتو پوختیش تەرجەمەو مانای بکەم، تاکو لەکاتی دەرس لەسەر خوێندراندا باشتر بەهرەی لێوەربگیرێ.

شایانی باسیشە جارویار بە مەبەستی زیاتر ڕوونکردنەوەی مەبەستی نووسەر "خوا لێی خۆشبێ"یان تێبینییو سەرنج خستنەڕوو لەسەر هەندێك لە قسەکانی نێو دوو کەوان ( )دا، هەندێك قسەی خۆمم هێناون، کە بەهۆی خرانە نێو کەوانەکانەوە دیارنو جیاوازن.

هەروەها بەپێی نێوەڕۆکی خاڵەکان، هەرچەند خاڵێکم خستۆتە ژێر ناوونیشان (عنوان)ێکەوە.

---

١) ئەوە پێی دەگوترێ: (خطبة الحاجة) کە پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) هاوەڵانی بەڕێزی فێردەکرد پێش هەر قسەیەکی گرنگ بیلێن، وەك وتاری جومعەو داخوازییکردن (خِطْبة)و .. هتد، ئەم وتارە هەرکام لە: الترمذي: (١١٠٥)، والنسائي: (١١٠٤)، وابن ماجه: (١٨٩٢) وأحمد: (٣٧٢٠)، وطبراني: (٢٤١٤) هێناویانەو (مسلم)یش بەشێکی هێناوە.

ماوەتەوە بڵێم:

بیرۆکەی تەرجەمەکردنی کورتو پوختی ئەم نامیلکەیە لە بنەڕەتدا، لەوەوە سەری هەڵدا، کە بەدەرس بەهەندێك لە کوڕو کچەکانی خۆمم دەگوتو، هەستم کرد، کە پێویستە تەرجەمەو مانایەکی کورتی لەبەردەستدا هەبێ.

هیواداریشم هەموولایەك بتوانین منداڵە جگەر گۆشەکانمان، هەر لەسەرەتاوە لەسەر ئیمانو عەقیدەو خواپەرستییو ڕەوشتی بەرزو پەسندی ئیسلامیی، پەروەردە بکەینو ڕاییبێنین.

١٥ ڕەمەزانی ١٤٣٥ ك
١٣ تەمووزی ٢٠١٤ ز
هەولێر

باسی خوا بەیەکگرتن (التوحید)

نقُولُ فِي تَوْحِيدِ الله مُعْتَقِدينَ بِتَوْفِيقِ الله:

واتە: ئێمە لە یەکتایی خوادا، دەربارەی خوا بە یەکگرتن‌و یەکتاپەرستیی، بڕوامان وایەو بە یارمەتیی خوا دەڵێین:

ئنجا یەکسەر دێتە سەر خاڵی یەکەم:

١- (إِنَّ اللهَ وَاحِدٌ لاَ شَرِيكَ لَهُ):

واتە: بێگومان خوا یەکەو هاوبەشی نیە.

٢) (وَلا شَيْءَ مِثْلُهُ):

واتە: هیچ شتێك وەك خوا نیە.

٣) (وَلا شَيْءَ يُعْجِزُهُ):

واتە: هیچ شتێك خوای زاڵ‌و باڵادەست دەستەوستان ناکات.

٤) (وَلا إِلَـــهَ غَيـــْرُهُ):

واتە: جگە لە خوا، هیچ پەرستراوی دیکە نین.

٥) (قَديمٌ بِـلا ابْتِـدَاءٍ دَائِـمٌ بِـلا انْتِـهَـاءٍ):

واتە: خوا ئەزەلییە، لە مێژینەیە، بەبێ سەرەتا، هەمیشەییە بەبێ کۆتایی.

٦) (لاَ يَـفْنَـى وَلاَ يَـبِيـدُ):

واتە: خوا نە دەمرێ و نە دەفەوتێ.

٧) (وَلا يَكـُونُ إِلاَّ مَـا يُـرِيـدُ):

واتە: هیچ شتێك نابێ، مەگەر ئەوەی خوا بیەوێ.

٨) (لا تَبـْلُغُهُ الأَوْهَـامُ، وَلا تُـدْرِكُـهُ الأَفـْهَـامُ):

واتە: گومانەکان پێی ناگەن، عەقڵەکانیش تێی ناگەن.

٩) (وَلا يُـشْـبِهُ الأَنَـامَ):

واتە: خوا وەك خەڵکی ناچێ.

١٠) (حَـيٌّ لا يَمُـوتُ، قَيُّـومٌ لا يَنَـامُ):

واتە: زیندووەو نامرێ، سەرپەرشتیارەو ناخەوێ.

١١) (خَـالِقٌ بِلا حَـاجَـةٍ، رَازِقٌ بِـلا مُـؤْنَةٍ):

واتە: (خوا) بەدیهێنەرە، بێ ئەوەی پێویستی بە بەدیهێنراوەکانی بێ، وە ڕۆزیی دەرە بەبێ ئازووخە و مەسرەف.

١٢) (مُـمِيـتٌ بِـلا مَخَـافَـةٍ، بَـاعِثٌ بِـلا مَشَـقَّـةٍ):

واتـە: (خـوا) مرێنـەرە، بـێ ئـەوەی بترسـێ، لـە کـەس ناترسـێ کـە دەمرێنێ، وە زیندووکەرەوەیە بەبێ زەحمەت و قورسیی.

باسی سیفەتەکانی خوا "عز وجل"

١٣) (مَا زَالَ بِصِفَاتِهِ قَدِيمًا قَبْلَ خَلْقِهِ، لَمْ يَزْدَدْ بِكَوْنِهِمْ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ قَبْلَهُمْ مِنْ صِفَتِهِ، وَكَمَا كَانَ بِصِفَاتِهِ أَزَلِيًّا، كَذَلِكَ لا يَزَالُ عَلَيْهَا أَبَدِيًّا):

واتە: خوا بەردەوام سیفەتەکانی هەبوون، پێش ئەوەی دروستکراوەکانی دروست بکات، خوا بە هۆی دروست بوونی دروستکراوەکانییەوە، شتێك لە سیفەتەکانی زیاد نەبووە، کە لەمەوپێش بەر لەوەی دروستکراوەکانی دروست بکات، ئەو سیفەتەی نەبووبێ، {واتە: خوا (جل جلالە)، پێش ئەوەی بوونەوەر، یان دروستکراوەکان دروست بکات، سیفەتەکانی کە ئێستا هەینی، ئەو کاتیش هەر بوونی‌و، بە هۆی دروستکرانی دروستکراوەکانییەوە سیفەتێکی تێدا زیاد نەبووە} وە وەك چۆن سیفەتەکانی بێ سەرەتان، هەرواش بێ کۆتایین.

١٤) (لَيْسَ بَعْدَ خَلْقِ الْخَلْقِ اسْتَفَادَ اسْمَ "الْخَالِقِ"، وَلا بِإِحْدَاثِ الْبَرِيَّةِ اسْتَفَادَ اسْمَ "الْبَارِي"):

واتە: لە دوای دروستکردنی دروستکراوەکان، ناوی بەدیهێنەری بۆ پەیدا نەبووە، وە بە هۆی وەدیهێنانی بەدیهێنراوەکانەوە، خوای پەروەردگار ناوی پەیداکەر (الْبَارِي)ی بۆ پەیدانەبووە.

١٥) (لَهُ مَعْنَى الرُّبُوبِيَّةِ وَلا مَرْبُوبَ، وَمَعْنَى الْخَالِقِ وَلا مَخْلُوقَ):

واتە: خوا ماناو ناوی پەروەردگارێتیی بووە، پێش ئەوەی پەروەردەکراوێك هەبێ، کە خوا پەروەردەی بکات و مشووری بخوا بەسەری ڕابگا، وە مانا و ناوی بەدیهێنەری هەبووە، بێ ئەوەی دروستکراوێك بووبێ.

١٦) (وَكَمَا أَنَّهُ مُحْيِي الْمَوْتَى بَعْدَمَا أَحْيَا اسْتَحَقَّ هَذَا الإِسْمَ قَبْلَ إِحْيَائِهِمْ، كَذَلِكَ اسْتَحَقَّ اسْمَ الْخَالِقِ قَبْلَ إِنْشَائِهِمْ):

واتە: وە وەك چۆن خوا زیندووكەرەوەی مردوانە، دوای ئەوەی زیندوویان دەکاتەوە، خوا بە زیندووکەرەوە (مُحْيِي) ناودەبرێ، بەلام پێش

زیندووکردنەوەشیان شایستەی ئەو ناوەبووە،بەهەمان شێوەش بەر لە هێنانەدی دروستکراوەکان، شایستەی ناوی بەدیهێنەر بووە.

١٧) (ذَلِكَ بِأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَكُلُّ شَيْءٍ إِلَيْهِ فَقِيرٌ، وَكُلُّ أَمْرٍ عَلَيْهِ يَسِيرٌ، لا يَحْتَاجُ إِلَى شَيْءٍ ﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ الشورى):

واتە: ئەوەش بەهۆی ئەوەوە، کە خوا بەسەر هەموو شتێکدا بە توانایە، وە هەموو شتێك پێویستی بەو هو، هەژارو نەدارەو چاو لە دەستی ئەوە، وە هەموو کارێك بۆوی ئاسانە،پێویستی بە هیچ شتێك نیە،خوا فەرموویەتی: (لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾) ، واتە: هیچ شتێك وەك خوا نیە، خوا بیسەری بینەرە.

باسی ئەندازەگیریی (قَدَر) ی خوا بۆ دروستکراوەکانی

١٨) (خَلَقَ الخَلْقَ بِعِلْمِهِ):

واتە: خوا ﷻ بە زانیاری خۆی، دروست کراوەکانی دروست کردوە.

١٩) (وَقَدَّرَ لَهُمْ أَقْدَارًا):

واتە: ئەندازەگیریی بۆ کردوون بە ئەندازەگیریی، (یانی: بۆ هەر شتێك ئەندازەگیرییەکی کردوە، ئەندازەو چۆنییەتیی‌و چەندێتیی بۆ بڕیارداوە).

٢٠) (وَضَرَبَ لَهُمْ آجَالاً):

یانی: بۆ هەر هەموویان کاتێکی دیاریی کردوە ، کە تێیدا دەمرن‌و لە بەین دەچن.

(٢١) (وَلَــمْ يَخْــفَ عَلَيْـــهِ شَــيْءٌ قَبْــلَ أَنْ يَخْلُقَهُـمْ):

واته: خوا پێش ئەوەی بیانخوڵقێنێ، هیچ شتێکی ئەو دروستکراوانەی لێ شاراوەو پەنهان نەبووە.

(٢٣) (وَكُلُّ شَيْءٍ يَجْرِي بِتَقْدِيرِهِ وَمَشِيئَتِهِ، وَمَشِيئَتُهُ تَـنْـفُـذُ، لا مَشِيـئَةَ لِلْعِبَادِ، إِلاَّ مَا شَاءَ لَهُمْ، فَمَا شَاءَ لَـهُـمْ كَـانَ، وَمَـا لَـمْ يَشَـأْ لَـمْ يَـكُـنْ):

واتــه: هــەموو شــتێك بــە ئەنــدازە گیرییکــردن‌و بــە ویســتی خــوا بەڕێوەدەچـێ، هــەر ویســتی خــواش جێبــەجێ دەبــێ، بەنــدەکان ویســت‌و ئیرادەیان نیە، مەگەر ئەوەی خوا بۆی ویستبێ، ئــەوەی کــەخوا بــۆ ئــەوانی ویستبێ، دەبێ (بەڵام بەویستی خۆیان دەبێ)، وە ئەوەی کە خوا بۆ ئەوانی نەویستبێ، نابێ، (بەڵام بە ویستی خۆیان نابێ).

(٢٤) (يَــهْدِي مَــنْ يَشَــاءُ، وَيَـعْــصِمُ وَيُـعَــافِي فَضْلاً، وَيُـضِــلُّ مَنْ يَشَــاءُ، وَيَخْـذُلُ وَيَـبْتَـلِي عَــدْلاً):

واته: خوا هەر کەسێکی بیەوێ، دەیخاتە سەر ڕێی ڕاست، وە خــوا لــە چــاکەی خۆیــەوە (هەرکەســێکی بــوێ) لــە گونــاح‌و خراپــە دەیپــارێزێ‌و

سەلامەتی دەکات. وە خوا هەر کەسی بیەوێ، گومڕای دەکاتو ونی دەکات لە هەق، وە زەبوون دەکاو گرفتار دەکات بە گوناهان، بەدادگەریی خۆی.

٢٥) (وَكُلُّهُمْ يَتَقَلَّبُونَ فِي مَشِيئَتِهِ، بَيْنَ فَضْلِهِ وَعَدْلِهِ):

واتە: هەر هەموو بەندەکان (چاکەکانو خراپەکان) لە ویستی خوادا دێنو دەچن، (لە ژێر ڕکێفی حوکمی ئیرادەی زاڵی خوادا دێنو دەچن) لە نێوان چاکەو لوتفی (خوا) و، دادگەرییەکەیدا.

٢٦) (وَهُوَ مُتَعَالٍ عَنِ الأَضْدَادِ وَالأَنْدَادِ):

واتە: خوا بەرزە لە ئاست دژەکانو وێنەکان، (واتە: خوا بەرزە لەوەی کە هیچ شتێك بتوانێ دژی بێ، یان وێنەی بێ).

٢٧) (لا رَادَّ لِقَضَائِهِ، وَلا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ، وَلا غَالِبَ لأَمْرِهِ):

واتە: هیچ شتێك بڕیاری خوا بەرپەرچ ناداتەوە، (یانی: ئەو شتەی کە خوا بڕیاری لەسەر داوە، بەرپەرچ دەرەوەو ڕەت کەرەوەی نیە) وە هیچ

کەس حوکمی خوا هەڵناوەشێنێتەوە، وە هیچ کەس بەسەر کاریدا زاڵ نابێ.

٢٨) (آمَنَّا بِذَلِكَ كُلِّهِ، وَأَيْقَنَّا أَنَّ كُلاًّ مِنْ عِنْدِهِ):

واتە: بڕوامان بە هەمووی هێنا، یەقینمان هەیە، کە هەمووی لەوەوەیە. (واتە: لەخواوە).

باسی پێغەمبەرایەتیی (محمد)
''صلی الله علیه وسلم''

٢٩) (وَإِنَّ مُحَمَّداً عَبْـدُهُ الْمُصْطَـفَى، وَنَبِيـهُ الْمُجْـتَبَـى، وَرَسُـولُهُ الْمُـرْتَـضَـى):

یانی: ئێمە بڕوامان وایە، کە موحەممەد (صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ) بەندەی هەڵبـژێردراوی خوایـە و پێغەمبـەری دانسـتەی خوایـە و، ڕەوانـەکراوی پەسەندکراوی خوایە.

٣٠) (وَإِنَّـهُ خَـاتَـمُ الأَنْـبِيـاءِ، وَإِمَـامُ الأَتْـقِيَـاءِ، وَسَيِّـدُ الْمُـرْسَلِيـنَ، وَحَـبِيـبُ رَبِّ العَـالَـمِينَ):

واتە: { بڕوامان وایە، کە موحەممەد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): }

١- کۆتایی پێغەمبەرانە و
٢- پێشەوای پارێزکارانە و
٣- گەورەی ڕەوانەکراوانە و

٤- خۆشەویستی پەروەردگاری جیهانەکانە.

(٣١) (وكُـلُّ دَعْـوَى الـنُّـبُــوَّةِ بَـعْــدَهُ، فَـغَــيٌّ وَهَـــوى):

واتە: هەر لاف لێدانو دەعوا کردنێکی پێغەمبەرایەتیی لە دوای وی {واتە: موحەممەد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)} سەرگەردانییو شوێنکەوتنی ئارەزووییە.

(٣٢) (وَهُـوَ الْمَبْعُوثُ إِلَى عَـامَّةِ الْجِنِّ وَكَافَّــةِ الْــوَرَى، بِـالْـحَــقِّ وَالْـهُـــدَى، وَبِـالنُّـــورِ وَالضِّيَـاءِ):

واتە: ئەو (پێغەمبەرە (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)) نێردراوە بۆ تێکڕای جندو بۆ هەموو مرۆڤایەتیی، بە هەقو بە ڕێپرونیی کردنەوە نێرراوەو بە ڕووناکییو بە تیشکەوە.

باســی قورئــان
دوا فەرمایشتی خــوا بۆ مرۆڤ

٣٣)- (وَإِنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ اللهِ، مِنْهُ بَدَا بِلا كَيْفِيَّةٍ قَولاً، وَأَنْزَلَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَحْياً، وَصَدَّقَهُ الْمُؤْمِنُونَ عَلَى ذَلِكَ حَقّاً، وَأَيْقَنُوا أَنَّهُ كَلَامُ اللهِ تَعَالَى بِالْحَقِيقَةِ، لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ كَكَلَامِ الْبَرِيَّةِ، فَمَنْ سَمِعَهُ فَزَعَمَ أَنَّهُ كَلامُ الْبَشَرِ فَقَدْ كَفَرَ، وَقَدْ ذَمَّهُ اللهُ وَعَابَهُ وَأَوْعَدَهُ بِسَقَرَ حَيْثُ قَالَ تَعَالَى: ﴿سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾﴾ المدثر، فَلَمَّا أَوْعَدَ اللهُ بِسَقَرَ لِمَنْ قَالَ: ﴿إِنْ هَٰذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾﴾ المدثر، عَلِمْنَا وَأَيْقَنَّا أَنَّهُ قَوْلُ خَالِقِ الْبَشَرِ، وَلاَ يُشْبِهُ قَوْلَ الْبَشَرِ):

واتە: وە بڕوامـان وایـە، کـە قورئـان قسـەی خوایـە، قورئـان لـەخواوە دەرکـەوتوە، بەقسـە بـەبێ چـۆنیەتییەك (کـە ئێمـە بیـزانین، ئەگـەرنا چۆنییەتییەکی هەر هەیە، بەڵام ئێمە ئـەو چۆنییەتییە نـازانین)، وە خـوا قورئـانی دابەزاندۆتـە سـەر پێغەمبـەری خـۆی (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وەك پەیامێك، وە بڕواداران تەصدیقی پێغەمبەریان (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) کـردوەو بەڕاستیان زانیوە لەسەر ڕاگەیاندنی ئەو هەقە بە شێوەیەکی حەق‌و ڕاست، وە بڕواداران یەقینیان هەیەو دڵیـان دامـەزراوە، کـە بەحەقیقـەت قورئـان قسەی خوای بەرزە.

وە (قورئان) وەك قسەی دروست کراوەکان دروست کراو نیە، ئنجا هەر کەسێك قورئان ببیستێ‌و گومانی وابێ، کە قسەی ئینسانانە، ئـەوە کـافر دەبێ، وە خوا سەرزەنشت‌و سـەرکۆنەی ئـەو کەسـەی کـردوە، کـە دەڵـێ: قورئان قسەی بەشەرەو، هەڕەشەی لێکردوەو ترساندوویەتی بە (سَقَر) (کە یەکێکە لە ناوەکانی دۆزەخ، یـان ئاگرێکـە لـەو جـۆرە ئاگرانـەی، کـە لـە دۆزەخدا هـەن) کـە خـوای بـەرز لـەوبارەوە فەرموویـەتی: ﴿سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ٢٦﴾، من لەمەودوا ئـەو ئینسـانە، کـە دەڵـێ: ﴿إِنْ هَٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ٢٥﴾ قورئان بەس قسەی ئینسانانە، ئەو ئینسانەی دەخەمە (سَقَر)ەوە، ئنجا: کاتێك خوا هەڕەشە لەو کەسە دەکـات، کـە دەڵـێ: قورئـان قسـەی بەشـەرە، بەوە کەدەیخاتە نێو (سَقَر)ەوە ،مـادام خـوا هەڕەشـە لـەو کەسـە دەکات کەوا دەڵێ، کەواتە: دەزانین‌و یـەقینمان پەیـدا دەبـێ، کـە قورئـان قسەی بە دیهێنەری ئینسانەکانەو، وەك قسەی بەشەران ناچێ.

٣٤)- (وَمَنْ وَصَفَ اللهَ بِمَعْنَى مِنْ مَعانِي البَشَر، فَقَدْ كَفَر، فَمَنْ أَبْصَرَ هَذا اعْتَبَرَ، وعَنْ مِثْلِ قَوْلِ الكفَّارِ انْزَجَر، وَعَلِمَ أَنَّه بصفَاتِه لَيْسَ كَالْبَشَر):

واتە: هەر کەسێك خوا وەصف بکات بە سیفەتێك، یان بە مانایەك لەوانەی، کە بۆ بەشەران بەکاردەهێنرێن، ئەوە کافر دەبێ، ئنجا هەر کەسێك ئەوە ببینێ بە چاوی دڵ و عەقڵ، ئەوە پەندو عیبرەت وەردەگرێ، وە لەوەی، کە وەك کافران قسە بکات، دەسڵەمێتەوەو (ئەو قسەیە ناکات)، وە دەزانێ، کە خوا بە سیفەتەکانیشی وەك ئینسانان نیە.

باسی بینرانی خــوا لە بەهەشت دا

لەلایەن بەهەشتییانەوە

٣٥ (والرُّؤيةُ حقٌّ لأهلِ الجنَّةِ، بِغيرِ إحاطةٍ ولا كَيفيَّةٍ، كَمَا نَطَقَ بهِ كِتابُ رَبِّنا ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾﴾القيامة، وتفسيرُهُ علَى ما أرادَهُ اللهُ تعالَى وَعلِمَهُ، وكُلُّ ما جاءَ في ذلكَ منَ الحديثِ الصَّحيحِ عَنِ الرَّسُولِ صلَّى اللهُ عليهِ وَسلَّم، فهُوَ كمَا قالَ، ومَعْنَاهُ علَى ما أرادَ، لا ندخُلُ في ذلكَ متأوِّلِين بآرائنا، ولاَ متوهِّمِينَ بأهوائنا، فإنَّهُ ما سَلِمَ في دينه إلاَّ مَنْ سَلَّمَ للهِ عزَّ وجلَّ ولرسُولِه صلَّى اللهُ علَيْهِ وسلَّم، وَرَدَّ علْمَ ما اشْتَبَهَ علَيْهِ إلى عَالِمِهِ):

واتە: دیتن (واتە: دیترانی خوا) هەقەو ڕاستە بۆ ئەوانەی، کـە خـاوەنی بەهەشتن (بەهەشتییەکان خوای خۆیان دەبینن) بەڵام، بەبێ ئەوەی کە بـەو دیتنە بتوانن دەوری خوا بدەن، وە بەبێ ئەوەی کەچۆنییەتییەکەی لـەلای

ئێمە مەعلوم بیٚ، بزانین چۆنە؟، وەك كتێبی پەروەردگارمان باسی كردوە و دەفەرموێ: ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾﴾القيامـة، چەند رووییێك لە ڕۆژی قیامەتدا گەشاوەن، تەماشای پەروەردگاری خۆیان دەكەن، تەفسیرو لێكدانەوەی ئەو ئایەتەش (كە بڕواداران خوای خۆیان دەبینن و بە هۆی ئەو دیتنەوە روویان گەش و جوان دەبیٚ) بەو شێوەیە، كە خوا خۆی ویستوویەتی و بەو شێوەیە، كە بۆ خۆی دەیزانیٚ (یانی: ئێمە بە وردیی نازانین خوا چۆن دەبینریٚ؟ بەڵام مادام خوای پەروەردگار دەفەرمویٚ: دەبینریٚ، دەبینریٚ و تەواو) وە هەر شتێك لەو بارەوە كە هاتوە لە فەرموودەی صەحیحی پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)، ئەوە بەو شێوەیە كە پێغەمبەری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) فەرموویەتی، وە ماناو واتای ئەو فەرموودانەش بەو شێوەیە، كە پێغەمبەر ویستوویەتی، وە ئێمە ناچینە نێو ئەو بابەتەوە، بێین ئایەتەكان، یان فەرموودەكان تەئویل بكەین، بێین ماناكانیان بگۆڕین، بە ڕاو بۆچوونی خۆمان، هەروەها بە خەیاڵ و ئارەزووی خۆمان مانایان بۆ ناتاشین، چونكە لە دین و مسوڵمانەتیی خۆیدا پارێزراو سەلامەت نابیٚ، لە هەڵەو لادان، مەگەر ئەو كەسەی خۆی تەسلیمی خواو پێغەمبەری خوا دەكات ،وە هەرچی سەری لیٚ دەرنەچوو دەیگێڕێتەوە بۆ زانای خۆی.(هەرچی ئەوان فەرموویانە دەڵیٚ: بەسەر دڵ و چاو وەریدەگرم، بیٚ ئەوەی بڵیٚ: ئاخر چۆن وا دەبیٚ و چۆن وانابیٚ و بۆچی؟ ، چونكە دوای ئەوەی تۆ زانیت خوایەك هەیەو، ئەو خوایە پێغەمبەری ناردوە (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)، ئیدی هەرچی ئەو پێغەمبەرە لەسەر زمانی ئەو خوایە فەرمووی، با عەقڵی تۆش لە هەموو شتێكی حاڵی نەبیٚ، تازە دەبیٚ تۆ تەسلیم بی، چونكە تۆ پێشیٚ ڕێگات لە خۆت گرتوە، تۆ دەڵێی:

خوا لە من زاناترە، دەڵێی: من دروستکراوی خوام).

٣٦)- (وَلا تَثْبُتُ قَدَمُ الإِسْلاَمِ إلاَّ عَلَى ظَهْرِ التَّسْلِيمِ وَالاسْتِسْلامِ، فَمَنْ رَامَ عِلْمَ مَا حُظِرَ عَنْهُ عِلْمُهُ، وَلَمْ يَقْنَعْ بِالتَّسْلِيمِ فَهْمُهُ، حَجَبَهُ مَرَامُهُ عَنْ خَالِصِ التَّوْحِيدِ، وَصَافِي الْمَعْرِفَةِ، وَصَحِيحِ الإِيمَانِ، فَيَتَذَبْذَبُ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالإِيمَانِ، وَالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ، وَالإِقْرَارِ وَالإِنْكَارِ، مُوَسْوَسَاً تَائِهَاً، زَائِغَاً شَاكًّا، لا مُؤْمِنًا مُصَدِّقًا، وَلا جَاحِداً مُكَذِّبَاً):

واتە: وە پێی ئیسلام تەنیا لەسەر پشتی ملکەچیی و گەردنکەچیی بۆ خوا ڕادەوەستێ، بۆیە هەرکەس زانیاریی ئەوەی لێی قەدەغەکراوە بخوازێ و، عەقڵی بە ملکەچیی قەناعەت نەکات: ئەو خواستنەو داواکردنەی لە یەکتاپەرستیی ساغ و خواناسێتی بێ خەڵتە و ئیمانی ڕاست، لای دەدات و، سەرەنجام لەنێوان کوفر و ئیمان و، و بەڕاست دانان و بەدرۆدانان، وە دان پێداهێنان و نکوڵییکردندا، بەخوقتوتەداریی و سەرگەردانیی و، لادەریی و گومانداریی، دەخولێتەوە و، نەئیمانداریکی بەڕاست دانەرو، نەنکوڵییکەرێکی بەدرۆدانەر دەبێ.

٣٧) (وَلاَ يَصِحُّ الإِيمَانُ بِالرُّؤْيَةِ لأَهْلِ دَارِ السَّلاَمِ لِمَنِ اعْتَبَرَهَا مِنهُمْ بِوَهْمٍ، أَوْ تَأَوَّلَهَا بِفَهْمٍ، إِذْ كَانَ تَأْوِيلُ الرُّؤْيَةِ وَتَأْوِيلُ كُلِّ مَعْنًى يُضَافُ إِلَى الرُّبُوبِيَّةِ، تَرْكَ التَّأْوِيلِ وَلُزُومَ التَّسْلِيمِ، وَعَلَيْهِ دِينُ الْمُسْلِمِينَ، وَمَنْ لَمْ يَتَوَقَّ النَّفْيَ وَالتَّشْبِيهَ، زَلَّ وَلَمْ يُصِبِ التَّنْزِيهَ، فَإِنَّ رَبَّنَا مَوْصُوفٌ بِصِفَاتِ الْوَحْدَانِيةِ، مَنْعُوتٌ بِنُعُوتِ الْفَرْدَانِيَّةِ، لَيْسَ فِي مَعْنَاهُ أَحَدٌ مِنَ الْبَرِيَّةِ):

واتە: وە بڕواهێنان بە دیتن (دیتنی خوای پەروەردگار) بۆ دانیشتووانی (دَار السَّلاَم) {کە ناوی بەهەشتە} ڕاستو تەواو نابێ بۆ کەسانێك کە ئەو دیتنە بەوەهم تەفسیر دەکەن، (یانی: بە شێوەیەك لێکی دەدەنەوە وەك خەیاڵێك، بە وەهمو بۆچوونی خۆیان) یاخود دیتنەکەی تەئویل دەکەن بە تێگەیشتنی خۆیان، (بۆ وێنە: دەڵێن: مەبەست لە دیتن، دیتنی نیعمەتی خوایە، یان دەڵێن: مەبەست لە دیتن: زیاتر ناسینییەتی، ئەو جۆرە ئیمان پێبوونە بەدیتنی خوا، کە بە وەهم ئیعتیبار دەکرێ، یان بە فەهمی خۆیان تەعبیری دەکەن، ئەو شێوە ئیمان پێبوونە، ئیمان پێبوونێکی تەواو نیە)، چونکە تەئویل کردنی دیتنی خوا (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)، وە مانا لێکدانەوەو ڕوون کردنەوەی هەر مانایەك، کە پاڵ دەدرێتە لای پەروەردگارێتیی، ئەوەیە کە تەئویل نەکرێ، وە ئینسان گەردنکەچو تەسلیم بێ بۆ هەرچی کە خوای پەروەردگار فەرموویەتی، دینی مسوڵمانانیش هەر لەسەر ئەو

بناغەیە کە گوتمان، وە هەرکەسێك خۆی نەپارێزێ‌و خۆی دوور نەگرێ، لەلابردنی ئەو سیفەتانەی، کە خوا بۆ خۆی بڕیاریان دەدا، یان پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) بۆی بڕیار دەدات، وە خۆی نەپارێزێ لە پێچواندنی خوا (زاتی، یان سیفەتی) بە مەخلوقەکانی، ئەوە هەڵدەخلیسکێ‌و ناتوانێ بەپاك گرتنی خوای بەرز بپێکێ، چونکە پەروەردگاری خاوەن پلەو پایەی بەرزو مەزنمان، وەسف کراوە بەهەموو ئەو سیفەتانەی کە تایبەتن بە یەکتاییەوە، وە مەدح کراوە بەو مەدحانەی، کە تاکن (یانی: خوای بێ وێنە، چەند سیفەتێکی هەن، کە تایبەتن بەزاتی خۆیەوە، وە چەند تایبەتمەندییەکی هەن، کە تایبەتن بە سیفەتەکانی ئەوەوە) کە لە مانای خوای پەوەردگارداو لە مانای زات‌و سیفەتیدا، هیچ کەسێکی دیکە لە دروستکراوەکانی بەو وەسفە نیە.

٣٨- (وَتَعَالَى عَنِ الْحُدُودِ وَالْغَايَاتِ وَالأَرْكَانِ وَالأَعْضَاءِ وَالأَدَوَاتِ، لاَ تَحْوِيهِ الْجِهَاتُ السِّتُّ كَسَائِرِ الْمُبْتَدَعَاتِ):

واتە: خوا بەرزە لە وەك سنوورەکان‌و ئامانجەکان‌و پایەکان‌و ئەندامەکان‌و ئامرازەکان، کە وەك پەیداکراو (دروستکراو)ەکان، شەش لایەکان (سەرو خوار، ڕاست‌و چەپ، پێش‌و دوا) بیگرنە خۆیان.

باسی شەو ڕۆو بەرزبوونەوە (الإسراء والمعراج)ی پێغەمبەری خوا "صلی الله علیه وسلم"

٣٩) (وَالْمِعْرَاجُ حَقٌّ، وَقَدْ أُسْرِيَ بِالنَّبِـــيِ، وَعُـــرِجَ بِشَخْصِهِ فِي الْيَقَظَـــةِ إِلَى السَّمَاءِ، ثُـمَّ إِلَـى حَيْثُ شَاءَ اللهُ مِنَ الْعُلاَ، وَأَكْرَمَهُ اللهُ بِمَا شَاءَ، وَأَوْحَى إِلَيْهِ مَا أَوْحَى ﴿مَا كَذَبَ ٱلْفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ⑪﴾ النجم، فَصَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ فِـي الآخِرَةِ وَالأُولَى):

واتە: بڕوامان وایە، ئەو ئامڕازەی، کە پێغەمبەری (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) پێ بەرز بۆوە، (یـان هـەر ئەصـڵی بـەرز بوونەوەکـەی بـەرەو ئاسمانـەکان) هەقەو ڕاستە و شەوڕۆ بە پێغەمبەر کراوە و سەفەرەکەی بەشەوێ بووە، وە بەشەخصـی خـۆی (یـانی: بـەڕووح و جەسـتەوە) لـەکاتی بەخەبـەریی و بێدارییدا، بەرزکراوەتەوە بەرەو ئاسمان، دوایی بەرەو هەر شوێنێك، کە خوا ویسـتوویەتی لەبـەرزیی (وەك لـە فـەرموودەی صـەحیحدا هـاتوە، کـە

پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) لەهەر حەوت ئاسمانەكان سەركەوتوەو، دوایی زیاتریش بەرزكراوەتەوە) وە خوا ڕێزیگرت بەوەی كە خۆی ویستی ڕێزی پێ لێبگرێ، وە خوا ئەوەی بەپێغەمبەر ڕاگەیاند كە هەر بۆخۆی دەزانێ، وەك دەفەرموێ: ﴿مَا كَذَبَ ٱلْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ﴿١١﴾﴾النجم، واتە: دڵی پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) ئەوەی بینی، تێیدا بەهەڵەدا نەچوو بوو، تێیدا تووشی درۆ نەبوو بوو.

صەڵات و سەلامی خوا لەسەر پێغەمبەربێ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) لە دوا ڕۆژو لە دنیادا، {دیارە (صلاة) مەدحو سەنای خوایە، (سلام)یش خێرو خۆشییو سەلامەتییو ئاشتی خوایە، بۆ سەر پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)}.

باسی حەوزی کەوسەرو
تکا کردنی پێغەمبەر بۆ ئوممەتەکەی و
پەیمان لێوەرگیرانی وەچەی ئادەم

٤٠) (وَالْحَوْضُ الَّذِي أَكْرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ "غِيَاثًا لأُمَّتِهِ" حَقٌّ):

واتە: ئەو حەوزەی کە خوای بەرز، ڕێزی پێغەمبەری (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ) پێگرتوە، وەك فریاکەوتنێك و بە هانا هاتنێك بۆ ئوممەتەکەی (لە ڕۆژی لێپرسینەوەو حیساب و کیتابدا) (ئەو حەوزە) هەقەو ئێمە ئیمانمان پێی هەیە، (کە حەوزی کەوثەری پێدەگوترێ).

٤١) (وَالشَّفَاعَةُ الَّتِي ادَّخَرَهَا لَهُمْ حَقٌّ، كَمَا رُوِيَ فِي الأَخْبَارِ):

واتە: ئەو شەفاعەتەی کە پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ) دەیکا بۆ ئوممەتەکەی خۆی و بۆی هەلگرتوە بۆقیامەت، هەقەو ڕاستە (ئیمانمان

پێی هەیە)، هەروەك چۆن لـە فـەرموودەكانی پێغەمبـەردا (صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّم) هاتوە.

٤٢) (وَالْمِيثَاقُ الَّذِي أَخَذَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ آدَمَ وَذُرِّيَّتِهِ حَقٌّ):

واتە: وە ئەو بەڵێنو پەیمانـەی كـە خـوا لـە ئـادەمو لـە وەچـەی ئـادەم وەریگرتوە، حەقەو ڕاستە.

جارێکی دیکەش باسی قەدەر

٤٣) (وَقَدْ عَلِمَ اللَّهُ تَعَالَى فِيمَا لَمْ يَزَلْ عَـدَدَ مَـنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ، وَعَدَدَ مَـنْ يَـدْخُلُ النَّـارَ جُمْلَـةً وَاحِـدَةً، فَـلا يُـزَادُ فِـي ذَلِـكَ الْعَــدَدُ وَلا يُـنْـقَـصُ مِنْـهُ):

واتە: بە دڵنیاییەوە خوای بەرز هەر لە ئەزەلەوە (یانی: لە هەر بووییەوە) ژمارەی ئەوانەی زانیوە کە دەچنە بەهەشتێو ژمارەی ئەوانەش کەدەچنە دۆزەخ، هەر هەموویانی زانیوە بە تێکڕا، ئەو ژمارەیەی کە خوا زانیویەتی (ژمارەی بەهەشتییانو ژمارەی دۆزەخییان) ئەو ژمارەیە، نەلێی کەم دەکرێو نەلێی زیاد دەکرێ.

٤٤ (وَكَذَلِكَ أَفْعَالُهُمْ فِيمَا عَلِمَ مِنْهُمْ أَنْ يَفْعَلُـوهُ، وَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ، وَالأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ، وَالسَّعِيدُ مَنْ سَعِدَ بِقَضَاءِ اللَّهِ، وَالشَّـقِيُّ مَـنْ شَقِيَ بِقَضَاءِ اللَّهِ):

واتە: هەروەها کردەوەکانیشیانی زانیوە، (کردەوەی بەندەکان، وەك چۆن چوونە بەهەشت و دۆزەخیان بۆ خوا زانراو بووە، هەروەها کردەوەکانیشی زانیون) لەوەی کە خوا دەربارەیان زانیویەتی کە دەیکەن، هەروەها هەرکامێکیش لە ئینسانەکان، بۆی ئاسان دەکرێ و وەردەچەرخێنرێ بەرەو ئەو شتەی کە بۆی دروست کراوە (ئەگەر بۆ بەهەشت دروستکرابێ، کردەوەی بەهەشتییانی بۆ ئاسان دەبێ، ئەگەر بۆ دۆزەخ دروستکرابێ، بەرەو دۆزەخ وەردەچەرخێنرێ و کردەوەی دۆزەخییانیشی لەسەر دەست ئەنجام دەدرێ)، ئەوکردەوانەش کە دەکرێن، مەرج کۆتاییەکەیانە، (مرۆڤ هەیە چاکە دەکا، چاکە دەکا، بەڵام دوایی بەرەو کوفر دەچێ و کردەوەکانی هەڵدەوەشێنەوە، عیبرەت بەوەی دواییە، یان هەیە زۆر خراپە دەکات، بەڵام دوایی دەگەڕێتەوەو کردەوەی چاك دەکات، ئیدی خراپەکانی لە کۆڵ دەبنەوەو پەڕێکی سپی هەڵدەداتەوە، حیساب بۆ کۆتایی و سەرەنجامەکەی دەکرێ) بەختەوەر ئەو کەسەیە کە بە بڕیاری خوا بەختەوەر بووبێ، بەدبەختیش ئەو کەسەیە کە بە بڕیاری خوا بەدبەخت بووبێ، (دیارە بڕیاری خوا بە دوای ویستی ئینسان دەکەوێ، وە ئەگەر ویستی تۆ لەسەر کاری چاك و خێر بێ، دیارە خوا بڕیاری خێری بۆ تۆ داوە، ئەگەر ویستی تۆ ڕوویکاتە کاری شەڕ، دیارە خوا بڕیاری سەرەنجامی شەڕی بۆ تۆ داوە).

٤٥) (وَأَصْلُ الْقَدَرِ سِرُّ اللَّه تَعَالَى فِي خَلْقِـه، لَـمْ يَطَّلِعْ عَلَى ذَلِكَ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ، ولا نَبِـيٌّ مُرْسَلٌ، وَالتَّعَمُّقُ وَالنَّظَـرُ فِي ذَلِكَ ذَرِيعَـةُ الْخِـذْلَانِ،

وَسُلَّمُ الْحِرْمَانِ، وَدَرَجَةُ الطُّغْيَانِ، فَالْحَذَرَ كُلَّ الْحَذَرِ مِنْ ذَلِكَ نَظَرًا وَفِكْرًا وَوَسْوَسَةً، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَوَى عِلْمَ الْقَدَرِ عَنْ أَنَامِهِ، وَنَهَاهُمْ عَنْ مَرَامِهِ، كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ: (﴿ لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ﴿٢٣﴾) ﴿الأنبياء:٢٣﴾، فَمَنْ سَأَلَ: لِمَ فَعَلَ؟ فَقَدْ رَدَّ حُكْمَ الْكِتَابِ، وَمَنْ رَدَّ حُكْمَ الْكِتَابِ كَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ).

واتە: بناغەی قەدەر، نهێنی خوای بەرزە لە دروست کراوەکانی خۆیدا، (یانی: حەقیقەتی قەدەر، نهێنییەکی خوایە لە دروستکراوەکانی خۆیدا، وەك خۆی، بەس خوا دەیزانێ، ئێمە شتێکی لێ دەزانین‌و دەتوانین بۆنێکی لێبکەین، بەڵام حەقیقەتەکەی ئەوەندە قووڵە ئەوەندە وردە، بەس خوا دەیزانێ) سەبارەت بەو نهێنییە، هیچ فریشتەیەکی زۆر لە خوا نێزیك‌و هیچ پێغەمبەرێکی ڕەوانەکراو، ئاگادارو شارەزانین، (واتە: نە هیچ فریشتەیەك کە زۆر لە خوا نێزیکە، نەهیچ پێغەمبەرێك (عَلَيهِمُ الصَّلاةُ وَالسَّلام) کە خاوەنی پەیام‌و بەرنامەی خوان، وەك پێویست نهێنی‌و ماهیەتی قەدەریان نەزانیوە) بۆیەش: قووڵ بوونەوە لە زانین‌و شارەزایی پەیدا کردن لە قەدەرداو، زۆر سەرنج دان لەو مەسەلەیەدا، هۆی ڕیسوا بوون‌و، پلیکانی سەرلێشێوان‌و پەیژەی یاخیبوونە بەرانبەر بە خوا، {واتە: کەسێك زۆر تێیدا قووڵ بێتەوە، تووشی سەراسیمەیی‌و سەرگەردانیی

دەبێ، سەرەنجام، ئەگەر ئەدەب و ڕێزێکی زۆری نەبێ بەرانبەر بەخوای خۆی، مەسەلەکە هێندە قووڵە، عەقڵی نایگاتێ و لەناکامدا تووشی تاوانبارکردنی خوا دەبێ، یان بەبێ عەدالەتیی، یان بەبێ عیلمیی!! وەك موعتەزیلەو جەهمییەکان} .

وریابە زۆر وریا بە، لەوەی کە زیاد بە ئەندازەی مەسەلەی قەدەردا بچیتە خوار، وەك بیر کردنەوە لێی و وەك سەرنجدان و وەك خوتخوتەو خەیاڵ کردن، چونکە خوا زانیاری لەبارەی قەدەرەوەی لە بەندەکانی شاردۆتەوە، وەخوا نەهی کردوە کە زۆری بەدوادا بگەڕێن، وەك خوای بەرز لە کتێبەکەیدا دەفەرموێ: ﴿ لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴿٢٣﴾ ﴾ الأنبياء، {واتە: (خوا) پرسیاری لێ ناکرێ لەوە کە دەیکا، بەڵکو بەندەکان پرسیاریان لێدەکرێ، (یانی: هیچ کەس نیە بتوانێ گلەیی لە خوا بکات، بۆچی ئەوەی کرد؟ بۆچی ئەوەی نەکرد؟ نەك تەنیا لەبەر ئەوەی خوا خاوەنی دەستەلاتەو پەروەردگارو بەدیهێنەری ئێمەیە، بەڵکو لەبەر ئەوەی خوا کاربەجێییەو بەبەزەیی یەو خاوەنی هەموو سیفەتێکی بەرزو پەسندەو، هەرگیز کارێکی وا ناکات، جێی توانج و پلارو تەشەرو گلەیی بێ} .

ئنجا هەر کەسێ بپرسێ: خوا بۆچی ئەوەی کردوە؟، کەواتە: کتێبی خوای ڕەت کردۆتەوە، هەر کەسێکیش کتێب و حوکمی خوا بەرپەرچ بداتەوە، ئەوە لە کافرانە.

٤٦) (فَهَذَا جُمْلَةُ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مَنْ هُوَ مُنَوَّرٌ قَلْبُهُ مِنْ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ تَعَالَى، وَهِيَ دَرَجَةُ الرَّاسِخِينَ فِي الْعِلْمِ" لأَنَّ الْعِلْمَ عِلْمَانِ: عِلْمٌ فِي الْخَلْقِ مَوْجُودٌ، وَعِلْمٌ فِي الْخَلْقِ مَفْقُودٌ، فَإِنْكَارُ الْعِلْمِ الْمَوْجُودِ كُفْرٌ، وَادِّعَاءُ الْعِلْمِ الْمَفْقُودِ كُفْرٌ، وَلا يَثْبُتُ الإِيمَانُ إِلاَّ بِقَبُولِ الْعِلْمِ الْمَوْجُودِ، وَتَرْكِ طَلَبِ الْعِلْمِ الْمَفْقُودِ):

واتە: ئەوە سەرجەمی پێویست پێ بووی ئەو باسەیە، لەلای هەرکەسێ کە دڵی ڕۆشن بوویێتەوە لە دۆستەکانی خوای بەرز، (واتە: ئەو ئەندازەیەی کە باسکرا، لەبارەی قەزاو قەدەرەوە پوختەی ئەو قسانەیە کە ئەو کەسەی دڵی ڕۆشن بوویێتەوە، پێویستی پێیە، غەیری ئەوە پێویستیی پێی نیە)، ئەو شێوەو قەناعەتەی کە باسکرا، پلەی ئەو کەسانەیە کە زۆر بە زانیارییدا ڕۆچوون، چونکە دوو جۆرە زانیاری هەیە: زانیارییەك کە لە نێو دروستکراوەکانی خوادا هەیە و ئینسانەکان دەیزانن، زانیارییەکیش کە دروستکراوەکانی خواو ئینسانەکان لە نێوانیان دا نیە، ئنجا ئینکاریی کردنی ئەو زانیارییەی کە هەیە، کوفرە، (واتە: ئەوەی کە لە خواوە بۆ ئێمە هاتوە کە شەریعەتەکەیەتی، هەر کەسێك ئینکاریی لە بڕیارێك لە بڕیارەکانی شەریعەتی خوا بکات، کافر دەبێ) وە لاف لێدان و ئیددیعای ئەو عیلمەش کە نیە، دیسان پێی کافر دەبێ (بۆیەش ئەوانەی کە

ئیددیعای زانینی نادیار (غَیْب) دەکەن، کافر دەبنو هەر کەسێکیش بڕوایان پێ بکات، کافر دەبێ)، وە ئیمان ناچەسپێ، مەگەر ئەو زانیارییەی کە هەیە وەربگیرێ (واتە: شەریعەتی خوا وەربگیرێ)، وە وازبهێنرێ لە بەدواداگەڕانی زانیارییەك کە ناگونجێ پەیدا بێ (کە یەکێك لەوانە نهێنی قەزاو قەدەرە کە شتێکە خوا لە بەندەکانی خۆی شاردۆتەوە، دەتوانی هەندێك لەگەڵی بڕۆی بایی ئەوەندە: کە خوا هەموو شتێك دەزانێو لەسەر هەموو شتێك بە توانایەو دادگەرو کاربەجێیە، بەڵام ناتوانی زیاتری بە دوادا بڕۆی).

باسی لەوح و قەڵەم

٤٧) (وَنُؤْمِنُ بِاللَّوْحِ وَالْقَلَمِ، وَبِجَمِيعِ مَا فِيهِ قَدْ رُقِمَ، فَلَوِ اجْتَمَعَ الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عَلَى شَيْءٍ كَتَبَهُ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ أَنَّهُ كَائِنٌ" لِيَجْعَلُوهُ غَيْرَ كَائِنٍ لَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، وَلَوِ اجْتَمَعُوا كُلُّهُمْ عَلَى شَيْءٍ لَمْ يَكْتُبْهُ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ" لِيَجْعَلُوهُ كَائِنًا لَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَا أَخْطَأَ الْعَبْدَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ، وَمَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ):

واتە: بڕوا دێنین بە لەوح و قەڵەم، بە تێکڕای ئەوەی کە لە لەوحدا نووسراوە[1]، {وشەی (لَوح) وشەیەکی عەرەبییە، یانی: شتێکی تەخت وەك تەختە ڕەش کە پێی دەگوترێ: لەوح، هەندێك لە زانایان دەڵێن: لەوح

[1]) اللّوح: كل صفيحة عريضة خشباً كانت أو عظْماً أو غيرهما، ما يُكْتَبُ فيه... المعجم الوسيط، ص٨٤٥.

وەك لە هەندێ لە شوێنەوار (آثار)دا دەردەكەوێ، جیسمێكی زۆر گەورەیە، دروستكراوێكی زۆر پانـە، هەرچـی خـوا لـە بوونـەوەردا خولقانـدوویـەتیو دەیخولقێنێ، لە لەوحدا نووسراوەو تۆمار كراوە كە فلان شت لە فلان كاتدا دەخولقێ بە فـلان ئەنـدازەو بـەو چـۆنییـەتییە، هەڵبەتـە وشـەی لـەوح لـە قورئاندا هاتوە، وەك خوا (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) دەفـەرموێ: ﴿ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾ ﴾، واتـە: بـەڵكو ئـەوە قورئـانێكی پلـەو پایـە بەرزە. لە لەوحێكی پارێزراودایە، واتە: جگـە لـە خـوا، هـیچ كـەس لێـی ئاگادار نیە، قەڵەمیش ئامرازی نووسینە، بەڵام ئێمـە نەلـەوح و نەقەڵـەم چۆنییەتییەكەیان نازانین، بەڵام دەزانـین لـەوح شـتێكە، خـوا مـەعلوماتی خۆی تێدا نووسیوەو تۆمار كردوە، (قەڵەم)یش ئامرازێكە كە هەرچی خوا بڕیاری لەسەر داوە بیخولقێنێو خولقاندوویەتی، بەو قەڵەمـە لـە لەوحدا نووسیویەتی} ئەگەر تێكڕای خەڵك كۆببنەوە لەسەر شتێك كە خوای بەرز لە لەوحدا نووسیویەتی كە دەبێ ببێو ئەو شتە بكەن بە نـەبوو و نـەهێڵن ئەو شتە ببێ، ناتوانن (واتە: هەرچی كە خوا لـە لەوحـدا تۆمـاری كـردوە ببێ، ئەگەر تێكڕای خەڵك كۆببنـەوەو نـەهێڵن بـبێ، نـاتوانن، وە ئەگـەر تێكڕا كۆببنەوە لەسەر شتێك كە خوای بەرز لە لەوحدا نەینووسیوە بـبێ، ناتوانن بیكەن بە هەبووو بوونی پێ ببەخشن) قەڵەم وشك بووە، (واتە: ئەو مـەرەكەبەی كە قەڵەم نووسیویەتی تازە وشك بـووە) بـەوەی هەیـەو دەبێ هەتا ڕۆژی دوایی، (واتە: ئەوە كـەخوای زانـا لـە ئەزەلـدا بڕیـاری لەسـەر داوە، هەر ئەوەیەو دەبێت بێتەدیو گۆڕانی بەسـەردا نایـەت)، وە ئـەوەی كەبەندە نایپێكێو تووشی نابێ، نەدەبوو بیپێكێو تووشی ببێ، ئەوەش كە

تووشی بەندە دەبێو دەیپێکێ، نەدەبوو نەیپێکێ، (واتە: خێر، یان شەڕ، چاکە، یان خراپە کە لە ئینسان لادەدرێ، نەدەبوو تووشی ببێ، وەکە تووشی ئینسان دێ، نەدەبوو لێی لادرێ، چۆن خوا بڕیاری داوەو زانیویەتیو ویستی لەسەر بووە، دەبوو هەر بەو شێوەیە بێ).

جارێکی دیکەش باسی قەدەر

٤٨) (وَعَلَى الْعَبْدِ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ سَبَقَ عِلْمُهُ فِي كُلِّ كَائِنٍ مِنْ خَلْقِهِ، فَقَدَّرَ ذَلِكَ تَقْدِيرًا مُحْكَمًا مُبْرَمًا، لَيْسَ فِيهِ نَاقِضٌ وَلاَ مُعَقِّبٌ، وَلاَ مُزِيلٌ وَلاَ مُغَيِّرٌ، وَلاَ نَاقِصٌ وَلاَ زَائِدٌ مِنْ خَلْقِهِ فِي سَمَاوَاتِهِ وَأَرْضِهِ، وَذَلِكَ مِنْ عَقْدِ الإِيمَانِ، وَأُصُولِ الْمَعْرِفَةِ، وَالاعْتِرَافِ بِتَوْحِيدِ اللَّهِ تَعَالَى وَبِرُبُوبِيَّتِهِ، كَمَا قَالَ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ ﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾﴾ ﴿الفرقان:٢﴾، وَقَالَ تَعَالَى ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾﴾ ﴿الأحزاب:٣٨﴾. فَوَيْلٌ لِمَنْ صَارَ لِلَّهِ تَعَالَى فِي الْقَدَرِ خَصِيمًا، وَأَحْضَرَ لِلنَّظَرِ فِيهِ قَلْبًا سَقِيمًا، لَقَدِ الْتَمَسَ بِوَهْمِهِ فِي فَحْصِ الْغَيْبِ سِرًّا كَتِيمًا، وَعَادَ بِمَا قَالَ فِيهِ أَفَّاكًا أَثِيمًا):

واتـە: لەسـەر بەنـدە پێویسـتە بزانـێ کـە زانیـاریی خـوا ڕابـردوەو پێشکەوتوە لەسەر هەر دروست کراوێك لە دروستکراوەکانی خوا، (یـانی: خـوا بـەر لـەوەی هـەر شـتێك بخـوڵقێنێ زانیویـەتیو زانیـاریی دەربـارەی هەبووە، ئەو شتە کـە دەبـێ چـۆن دەبـێ، چـۆنییەتییەکەی، ئەندازەکـەی، تەمـەنی، وەزعی، هەمووی بۆ خوای باڵادەست دیار بـووە)، خـوا هـەموو ئەو شتانەی ئەندازەگیریی کردوە، بە ئەندازەگیرییـەکی زۆر پتـەوی وا کـە هیچ مـەودای کەمو زیادی تێدا نەمێنێ، لەو بڕیارانەدا کە خوا داونی لـەو شتانەدا کە خوای بەدیهێنەر دروستی کردوون‌و، بڕیـاری لەسـەر بـووە کـە دروست بن، هەڵوەشێنەرەوەو چاوپێداگێڕەرەوە نیە.

(یانی: هیچ کەسێك بۆی نیە بڕیارەکانی خوا هەڵوەشێنێتەوە، هەروەها هیچ کەسێك نیە چاو بە بڕیارەکانی خوادا بگێڕێتـەوەو تێبـینیو سـەرنجی لەسەریان هەبێ) هەروەها لادەرو گۆڕەر نیە، (یانی: ئەوەی کەخوا بڕیـاری لەسەرداوە، هیچ کەس ناتوانێ لای بدات، وە ئەوەی کەخوا ئەنـدازەگیریی کردوە، هیچ کەس ناتوانێ بیگـۆڕێ)، نەکـەم دەکـاو نـەزیاد دەکـا، (لـەو زانین‌و ئەندازەگیرییـەی کە تۆمـاری کردوە لە زانیاریی هەربووی خۆیدا) لـە هەموو دروستکراوەکانی خۆی، چ لە ئاسمان‌و چ لە زەویدا وە ئەوەش (کـە لە ڕابردوودا گوترا) لە گرێی ئیمان‌و بنـەماکانی خواناسـین‌و بنچـینەکانی دان پێداهێنانە بەیەکتایی‌و پەروەردگارێتی خوای بەرزدا. وەك خوای بەرز لە کتێبی خۆیدا دەفەرموێ: ﴿... وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾﴾ الفرقان، واتە: خوا هەموو شتێکی دروست کردوەو ئەندازەگیریی بۆ کردوە، بەئەندازە گیرییەکی تەواو، هەروەها دەفەرموێ: ﴿... وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا

مَّقۡدُورًا ﴿٣٨﴾ الأحزاب، واتە: فەرمانی خواو کاری خوا، ئەندازەگیرییەکی خاوەن تایبەتمەندیی تەواوی بۆ دیاریکراوە.

دەجا وای بۆ ئەو کەسەی (هەڕەشە بۆ ئەو کەسەی) لە مەسەلەی قەدەردا مشتو مڕ لەگەڵ خوای بەرزدا دەکات، وە بۆ سەرنج دان لە مەسەلەی قەدەرو بۆ تێفکرینی ئەو مەسەلە وردو قووڵو گرنگە، دڵێکی نەخۆشی ئامادە کردوە، (ئەو مەسەلە قووڵ و گرنگەی کە وەك لە ڕابردوودا گوتمان: نەك هەر ئێمە، بگرە هیچ پێغەمبەرێك (عَلَيهِمُ الصَّلاةُ وَالسَّلام) و هیچ کام لە فریشتە نێزیکەکانی خواش، وەك پێویست، نهێنی ئەو مەتەڵەی پێ شیی نەکراوەتەوە، کەچی ئەو دەیەوێ بەدڵێکی نەخۆش لێی تێبگاتو، بەدڵی نەخۆشیش ئینسان نەك هەر لەو مەسەلە وردو قووڵە، بەڵکو لەهیچ مەسەلەیەکی ئیمانیی حاڵی نابێ!!) هەرکەسێك وابکات: مانای وایە ویستوویەتی بەوەهمو خەیاڵی خۆی، پەی بە نهێنییەکانی شێرراوە بەرێ، لەڕێی پشکنینی پەنهان (غَیب)ەوە!

وە کەسێك بەو شێوەیە لە قەزاو قەدەردا مشتو مڕ دەکات، سەرەنجام بەدرۆزن و گوناهبار دەردەچێ.

باسی عەرش و کورسیی و بەدۆست گرتنی خوا بۆ ئیبڕاهیم و فەرمایشت کردنی لەگەڵ مووسادا

٤٩) (وَالْعَرْشُ وَالْكُرْسِيُّ حَقٌّ):

واتە: عەرش و کورسی، ڕاستو هەقن بڕوامان پێیان هەیە، (واتە: عەرش و کورسیی دوانن لەو شتانەی کە خوا خوڵقاندوونیو بەشێکن لەو شتانەی کە عەقیدەی ئیسلامیی فەرمانی بە شوێنکەوتوانی کردوە، بڕوایان پێیان هەبێ.)

٥٠) (وَهُوَ مُسْتَغْنٍ عَنِ الْعَرْشِ وَمَا دُونَهُ):

واتە: خوا بێ نیازە لە عەرشو لەوەی لە خوار عەرشیشەوەیە، (واتە: کە دەڵێین: خوا لەسەر عەرشە، لەسەر تەختو بارەگای خۆیەتی، بەو مانایە نیە کە خوا لە سەری وەستاوەو پێویستی پێیەتی!).

٥١) (مُحِيطٌ بِكُلِّ شَيْءٍ وَفَوْقَهُ، وَقَدْ أَعْجَزَ عَنِ الإِحَاطَةِ خَلْقَهُ):

واتە: خوا دەوری هەموو شتێکی داوەو، لە سەرووی هەموو شتێکەوەیە،خوادروستکراوەکانی خۆی دەستەوستان کردووە،کەبتوانن دەوری بدەن.

٥٢) (وَنَقُولُ: إِنَّ اللهَ اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً، وَكَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا، إِيمَانًا وَتَصْدِيقًا وَتَسْلِيمًا):

واتە: ئێمە دەڵێین: بێگومان خوا، ئیبراهیمی کردوە بە دۆستو خۆشەویستی تایبەتی خۆی، فەرمایشتی لەگەڵ مووسادا کردوە.

بە بڕوا پێبوونو بە ڕاست دانانو ملکەچییەوە.

باسی چەند سیفەت و نیشانەیەکی عەقیدەیی و فیکریی ئەهلی سوننەت و جەماعەت

٥٣) (وَنُؤْمِنُ بِالْمَلائِكَةِ وَالنَبِيِّينَ، وَالْكُتُبِ الْمُنَزَّلَةِ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَنَشْهَدُ أَنَّهُمْ كَانُوا عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ):

واتە: بڕوامان هەیە بە فریشتەکانو بە پێغەمبەران (عَلَيهِمُ الصَّلاةُ وَالسَّلام)و بەو کتێبانەی دابەزێنراونە سەر پێغەمبەران، شایەدیی دەدەین کە لەسەر بەرنامەیەكو هەقێکی ڕوونو ئاشکرا بوون.

٥٤) (وَنُسَمِّي أَهْلَ قِبْلَتِنَا مُسْلِمِينَ مُؤْمِنِينَ، مَا دَامُوا بِمَا جَاءَ بِهِ النَبِيِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) مُعْتَرِفِينَ، وَلَهُ بِكُلِّ مَا قَالَ وَأَخْبَرَ مُصَدِّقِينَ):

واتە: ئەهلی قیبلەی خۆمان {ئەوانەی کە ڕوو دەکەنە قیبلەی ئێمە کە کەعبەی ڕێزدارو مزگەوتی حەرام (المسجد الحرام)ە} ناو دەبەین بە

مسوڵمانانو بڕواداران، بە مەرجێك ئەوەی کەپێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) هێناویەتی، دانی پێدا بێنن کە ڕاستە، وە هەرچی کە فەرموویەتیو هەواڵی پێداوە، بەڕاستی بزانن.

٥٥) (وَلا نَخُوضُ فِي اللهِ، وَلا نُمَارِي فِي دِينِ اللهِ):

واتە: ئێمە دەربارەی خوای موتەعال زۆر پێوە ناچین، (یانی: زۆر تێی ناڕۆژێینو پێوە ناچینو تێیدا قووڵ نابینەوە)، وە لە ئایین و بەرنامەی خوادا مشتو مڕو دەمەدمە ناکەین.

٥٦) (وَلا نُجَادِلُ فِي الْقُرْآنِ، وَنَشْهَدُ أَنَّهُ كَلامُ رَبِّ الْعَالَمِينَ، نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الأَمِينُ، فَعَلَّمَهُ سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدًا، وَهُوَ كَلامُ اللهِ تَعَالَى لا يُسَاوِيهِ شَيْءٌ مِنْ كَلامِ الْمَخْلُوقِينَ، وَلا نَقُولُ بِخَلْقِهِ، وَلا نُخَالِفُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ):

واتە: دەربارەی قورئان مشتو مڕو دم بەدمە ناکەینو شایەدیی دەدەین، کە قورئان فەرموودەی پەروەردگاری جیهانەکانە، ڕووحی ئەمین (کە جیبریلە) (عليه السلام) هێناویەتە خوارو فێری گەورەی پێغەمبەرانی کردوە کە موحەممەدە (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)، وە قورئان قسەی خوای بەرز و هیچ شتێك وەك وی نیە لە قسەی دروستکراوەکان، ناشڵێین: قورئان دروستکراوە، پێچەوانەی کۆمەڵی مسوڵمانان نابین.

٥٧) (وَلا نُكَفِّرُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ بِذَنْبٍ، مَا لَمْ يَسْتَحِلَّهُ):

واتە: هیچ کام لە ئەهلی قیبلە (لەوانەی ڕوو لە قیبلە دەکەن) کافریان ناکەین بە هیچ گوناهێك، کەسێك هەرچەندە گوناهی هەبن، بە هۆی گوناهەکانییەوە بە کافری دانانێین، بە مەرجێك ئەو گوناهەی بە حەلاڵ نەزانیبێ.

(ئەمە بەرەهایی ڕاست نیەو هەندێك گوناه خۆیان شیرك‌و کوفرن)

٥٨) (وَلا نَقُولُ: لا يَضُرُّ مَعَ الإِيمَانِ ذَنْبٌ لِمَنْ عَمِلَهُ):

واتە: (هەرچەندە نالێین: خەڵك بە گوناهان کافر دەبێ وەك خەواریج‌و موعتەزیلە گوتوویانە)، بەڵام ناشڵێین: لەگەڵ ئیماندا گوناح زەرەری نیە بۆ کەسێك کە ئەنجامی دەدات (وەك مورجیئە گوتوویانە).

٥٩) (وَنَرْجُو لِلْمُحْسِنِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ، وَيُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ، وَلا نَأْمَنُ عَلَيْهِمْ، وَلا نَشْهَدُ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ، وَنَسْتَغْفِرُ لِمُسِيئِهِمْ، وَنَخَافُ عَلَيْهِمْ، وَلا نُقَنِّطُهُمْ):

واتە: ئومێدەوارین بە بەزەیی خوا بۆ چاکەکاران لە ئیمانداران، ئومێدو هیوای ئەوەیان بۆ دەخوازین، بە ڕەحمەتی خۆی بیانخاتە بەهەشتێوە (نەك

بە کردەوەی خۆیان) وە لێیان دڵنیانین (کە ئەهلی بەهەشتن)و شایەدیی بەهەشتیی بوونیان بۆ نادەین، وە داوای لێبووردن بۆ خراپەکارانیان (لە خوا)دەکەین و، مەترسییمان لێیان هەیە (دۆزەخیی بن) بەلاَم (لە بەزەیی خوا) نائومێدیان ناکەین.

٦٠) (وَالأَمْنُ وَالإِيَاسُ يَنْقُلانِ عَنْ مِلَّةِ الإِسْلامِ، وَسَبِيلُ الْحَقِّ بَيْنَهُمَا لأَهْلِ الْقِبْلَةِ):

واتە: دڵنیابوون (لە سزای خوا)و، بێ هیوایی و بێ ئومێد بوون (لە ڕەحمەتی خوا)، هەر کام لەو دوو سیفەتانە ئینسان لە ئیسلام دەگوازنەوەو دەیبەنە دەر (دیارە زۆربەی خەڵکیش ئەو مەسەلەیە نازانن و لەو ڕاستییە بێ ئاگان، کە ئەمین بوون و دڵنیابوون لە تۆڵەو سزای خوا، بەو پەڕی دڵنیایی و مسۆگەرییەوە بڵێی: خوا فلاَن کەس سزا نادات، یان بڵێی من سزا نادات، یان بڵێی: من لە هەموو تاوان پەڕیومەوەتەوە، ئەو جۆرە دڵنیا بوونە هۆکاری کوفرە، چونکە: مانای وایە تۆ دەڵێی: ئاگام لە بڕیاری خوا هەیە، واتە: ئیددیعای غەیب دەکەی، ئیددیعای غەیب کردنیش کوفرە).

ڕێگای حەق لە نێوان دڵنیابوون لە سزای خواو نائومێد بوون لە ڕەحمەتی خوادایە {یانی: ڕێگای هەق ئەوەیە کە تۆ هەم ترسی تۆڵەی خوات هەبێ و هەم ئومێدی بەزەیی خوات هەبێ، بۆیە ئەهلی دڵ دەڵێن: ئینسانی بڕوادار بە دوو باڵی ترس و ئومێد (الخوف والرجاء) بەرەو خوا

دەچێ، دەبێ باڵێکت ترس بێ‌و باڵێکت ئومێد بێ‌و مەترسی ئەوەت هەبێ کە خوا تۆڵەت لێ دەستێنێ‌و سزات دەدات‌و ناتبەخشێ، ئومێدیشت هەبێ کە خوا بتبەخشێ‌و عەفوت بکات‌و قەڵەم بەسەر گوناهو تاوانەکانت دا بهێنێ، ئینسان کە هەردوو لای بوون، ئنجا تەرازوو ڕادەوەستێ، وەك چۆن تەرازوو، ئەگەر لەلایەکیاندا شت هەبێ‌و لە لایەکەی دیکەدا شت نەبێ، تەرازووەکە لاتەڵ دەبێ، بەڵام ئەگەر لە هەردووکیاندا هاوسەنگ بێ، ئەوە تەرازوو ڕادەوەستێ، ئینسانی مسوڵمانیش بۆ ئەوەی دڵی تەرازوو ڕاوەستێ‌و هاوسەنگ بێ، پێویستە هەم ترسی هەبێ‌و هەم ئومێدیشی هەبێ}.

چەند وردەكارییەك لەبارەی ئیمانەوەو پێناسەی ئیمان و پایەكانی

(٦١) (وَلا يَخْرُجُ الْعَبْدُ مِنَ الإِيمَانِ إِلاَّ بِجُحُـودِ مَـا أَدْخَلَهُ فِيهِ):

واتە: بەندە لە ئیمان ناچێتە دەر، مەگەر بە نكوڵیكردنی ئەو شتەی كە ئەوی بردۆتە نێو ئیمان.(ئەمەشیان ڕاست نیە و هەندێك قسە و كردەوەش هەن كوفر و شیركن).

(٦٢) (وَالإِيـمَانُ: هُـوَ الإِقْرَارُ بِاللِّسَانِ، وَالتَّصْدِيقُ بِالْجَنَانِ):

واتە: ئیمان بریتیە لە دان پێدا هێنان بە زمان و، بەڕاست زانینی بە دڵ (ئەم پێناسەیە بۆ ئیمان، ڕای ئەبو حەنیفەیە بەڵام زۆربەی جەماوەری زانایان كردەوە (عمل)یش بە بەشێكی پێكهێنەری ئیمان دەزانن).

٦٣) (وَجَمِيعُ مَا صَحَّ عَنْ رَسُولِ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) مِنَ الشَّرْعِ وَالْبَيَانِ كُلُّهُ حَقٌّ):

واتە: هەرچی کە لەڕێیەکی ڕاستەوە لە پێغەمبەرەوە (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) بە ئێمە گەیشتوە، لە شەریعەتی خواو لە ڕوونکردنەوەیەك کە پێغەمبەر دینی خوای پێ ڕوونکردۆتەوە، هەمووی هەقەو ڕاستە.

٦٤) (وَالإِيمَانُ وَاحِدٌ وَأَهْلُهُ فِي أَصْلِهِ سَوَاءٌ، وَالتَّفَاضُلُ بَيْنَهُمْ بِالْخَشْيَةِ وَالتُّقَى، وَمُخَالَفَةِ الْهَوَى، وَمُلاَزَمَةِ الأَوْلَى):

واتە: ئیمان، یەکەو خاوەنانی ئیمان، ئەوانەی کە بڕوادارن، لە ئەسڵو بنچینەی ئیماندا یەکسانن، بەرزیی و نزمیی لە نێوانیاندا بە: لەخواترسانو پارێزکارییو، سەرپێچی کردنی ئارەزووو هەڵبژاردنی دواڕۆژە (بەسەر دنیادا)، یان هەڵبژاردنی چاکترە بەسەر چاکدا (ئەمەش ڕای ئەبو حەنیفەیەو زۆربەی جەماوەری زانایان ڕایان جیاوازەو دەڵێن: ئیمان یەك جۆر نیەو پلە پلەیە).

٦٥)- (وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّهُمْ أَوْلِيَاءُ الرَّحْمَنِ، وَأَكْرَمُهُمْ عِنْدَ اللهِ أَطْوَعُهُمْ وَأَتْبَعُهُمْ لِلْقُرْآنِ):

واتە: بڕواداران هەر هەموویان دۆستی خوای بەبەزەیین، هەموویان بە دۆستی خوا لە قەڵەم دەدرێن، وە بەڕێزترینیان لەلای خوا ئەوەیە کەزیاتر گەردن کەچی خوایە، زیاتر بە دوای قورئان دەکەوێ.

(وَالإِيمَانُ: هُوَ الإِيمَانُ بِاللهِ، وَمَلائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، وَحُلْوِهِ وَمُرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى):

واتە: ئیمان بریتیە لە بڕواهێنان بە خواو بە فریشتەکانی خواو بە کتێبەکانی خواو پێغەمبەرانی خواو بە ڕۆژی دوایی، وە بە ئەندازەگیریی کردنی خێرو شەڕ، چاکەو خراپە، شیرین‌و تاڵ، هەمووی لە خوای بەرزەوەیە.

چەند سیفەتێکی دیکەی ئەهلی سوننەت
لەبواری فیکرو عەقیدەو سیاسەت و...هتددا

٦٨) (وَأَهْلُ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) فِي النَّارِ لا يَخْلُدُونَ، إِذَا مَاتُوا وَهُمْ مُوَحِّدُونَ، وَإِنْ لَمْ يَكُونُوا تَائِبِينَ، بَعْدَ أَنْ لَقُوا اللهَ عَارِفِينَ، وَهُمْ فِي مَشِيئَتِهِ وَحُكْمِهِ إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ، وَعَفَا عَنْهُمْ بِفَضْلِهِ، كَمَا ذَكَرَ فِي كِتَابِهِ: ﴿وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ﴾ (النساء:٤٨، ١١٦)، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ فِي النَّارِ بِعَدْلِهِ، ثُمَّ يُخْرِجُهُمْ مِنْهَا بِرَحْمَتِهِ وَشَفَاعَةِ الشَّافِعِينَ مِنْ أَهْلِ طَاعَتِهِ، ثُمَّ يَبْعَثُهُمْ إِلَى جَنَّتِهِ، وَذَلِكَ بِأَنَّ اللهَ تَعَالَى تَوَلَّى أَهْلَ مَعْرِفَتِهِ، وَلَمْ يَجْعَلْهُمْ فِي الدَّارَيْنِ كَأَهْلِ نُكْرَتِهِ الَّذِينَ خَابُوا مِنْ هِدَايَتِهِ، وَلَمْ يَنَالُوا مِنْ

وَلاَيَتِهِ، اللَّهُمَّ يَا وَلِيَّ الإِسْلاَمِ وَأَهْلِهِ ثَبِّتْنَا عَلَى الإِسْلاَمِ حَتَّى نَلْقَاكَ بِهِ):

واتە: خاوەنی گوناھە گەورەکان لە ئوممەتی پێغەمبەر موحەممەد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)، لە ئاگری دۆزەخدا بە هەمیشەیی نامێننەوە، بە مەرجێك كاتێك دەمرن یەكتاپەرست بن. هەرچەندە تۆبەشیان نەكردبێ، بەمەرجێك بەخواناسیی گەیشتبنە خوا.

وە ئەو جۆرە كەسانە لەقەڵەمڕەوی ویست و بڕیاری خوادان، ئەگەر ویستی، لێیان دەبووریٚ و لێیان خۆش دەبیٚ بەچاكەی خۆی، وەك لە كتێبی خۆی دا باسی كردووە: (ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء) واتە: وە جگە لەوە (كە شیركە) لەهەر كەسێكی بویٚ دەبووریٚ.

وە ئەگەر ویستیشی بە ئاگرەكەی (ئاگری دۆزەخ) دادگەرانە سزایان دەدات، پاشان بەبەزەیی خۆی و تكای تكاكارانی چاكەكار لە ئاگر دەریان دێنیٚ، پاشان ڕەوانەی بەهەشتیان دەكات.

ئەویش بەهۆی ئەوەوە كە خوا سەرپەرشتیی خواناسانی فەرمانبەر و چاكەكار دەكات‌و، لە دنیاو قیامەتدا وەك خوانەناسانی بێبەش لە هیدایەتی تەماشایان ناكات، كە بەشیان بە دۆستایەتیی خواوە نیە.

ئەی خوایە! سەرپەرشتیاری ئیسلام و مسوڵمانان، لەسەر ئیسلام ڕاگیرمان بكە، هەتا پێی دەگەینە تۆ!

٦٩) (وَنَرَى الصَّلاةَ خَلْفَ كُلِّ بِرٍ وَ فَاجِرٍ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ، وعَلَى مَنْ مَاتَ مِنْهُمْ):

واتە: پێمان وایە دروستە نوێژ بکرێ لە دوای هەر کەسێکی باش و خراپ لە ئەهلی قیبلە، هەروەها پێمان وایە دروستە نوێژ (ی جەنازە)یان لەسەر بکرێ بەگشتیی.

٧٠) (ولا نُنَزِّلُ أَحَدًا مِنْهُمْ جَنَّةً ولا نَارًا، ولا نَشْهَدُ عَلَيْهِمْ بِكُفْرٍ ولا بِشِرْكٍ ولا بِنِفَاقٍ، مَا لَمْ يَظْهَرْ مِنْهُمْ شَيْءٌ مِنْ ذَلِكَ، وَنَذَرُ سَرَائِرَهُمْ إِلَى اللهِ تَعَالَى):

واتە: ئێمە هیچ کام لە ئوممەتی پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) بڕیاری یەکجارەکیی بۆ نادەین کە لەبەهەشتییە، یان لە دۆزەخیایە، (نالێین: فلان کەس تازە حەساوەتەوەو ئەوە لە بەهەشتە، هەروەها نالێین: با فلان کەس دەست لە خۆی بشوات، تازە هەر دۆزەخییە) وە شایەدیی لەسەر هیچ کامیان نادەین: نە بەکوفر و نە بەشیرك وە نە بەنیفاق، مادام شتێکیان لەو بارەوە لێ نەبینین، وە نهێنییەکانیان حەواڵەی خوای بەرز دەکەین.

٧١) (وَلا نَرَى السَّيْفَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ، إِلاَّ مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ السَّيْفُ):

واتە: ئێمە پێمان وایە دروست نیە شمشێر (واتە: چەك) بەكاربهێنرێ بەرانبەر بە هیچ كام لە ئوممەتی موحەممەد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، مەگەر كەسێك كە بەكارهێنانی چەكی بەرانبەر پێویست بووە.

٧٢) (وَلا نَرَى الْخُرُوجَ عَلَى أَئِمَّتِنَا وَوُلاةِ أُمُورِنَا وَإِنْ جَارُوا، وَلا نَدْعُو عَلَيْهِمْ، وَلا نَنْزِعُ يَدًا مِنْ طَاعَتِهِمْ، وَنَرَى طَاعَتَهُمْ مِنْ طَاعَةِ اللهِ فَرِيضَةً، مَا لَمْ يَأْمُرُوا بِمَعْصِيَةٍ، وَنَدْعُو لَهُمْ بِالصَّلاحِ وَالْمُعَافَاةِ):

واتە: پێمان وایە دروست نیە كە یاخیبوونو دەرچوون هەبێ لە فەرمانبەریی و گوێڕایەڵیی حوكمڕانانو كاربەدەستانمان، هەرچەندە زوڵمو ستەمیش بكەن (ئەمەشیان بەگشتی و ڕەهایی ڕاست نیە) وەتووكو دووعای خراپیش لە حوكمڕانو كاربەدەستەكانمان ناكەینو دەستیش ناگێڕینەوە لە فەرمانبەریی و گوێڕایەڵیی بۆ فەرمانەكانیان، وە پێشمان وایە كە بە قسەكردنیانو فەرمانبەریی بۆ كردنیان فەرزەو فەرمانبەریی كردنە بۆ فەرمانی خوا (جل جلاله) مادام فەرمان كردن نەبێ بە سەرپێچیی، وە بۆشیان دەپاڕێینەوە كە خوا چاكیان بكاو، ساغو سەلامەتیان بكاتو، زیاتر هیدایەتیان بدات.

٧٣) (وَنَتَّبِعُ السُّنَّةَ وَالْجَمَاعَـةَ، وَنَجْتَنِـبُ الشُّـذُوذَ وَالْخِلافَ وَالْفُرْقَةَ):

واتە: ئێمە بە دوای ڕێو شوێنی پێغەمبەر دەکەوین (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم)و خۆمان دوور دەگرین لە ڕیزپەڕیی و دووبەرەکیی و پەرتەوازەیی.

٧٤) (وَنُحِبُّ أَهْـلَ الْعَـدْلِ وَالأَمَـانَةِ، وَنُبْغِـضُ أَهْـلَ الْجَـوْرِ وَالْـخِيَانَةِ):

واتە: ئەوانەی کە دادگەرو دەستپاکن، خۆشمان دەوێن و ئەوانەی ستەمکارو ناپاکن، ڕقمان لێیانە (دیارە ئیمانیش تەنیا کاتێک تەواو دەبێ، کە مسوڵمان خۆشویستن و ڕق لێبوونەوەی لەبەر خوابێ).

٧٥) (وَنَـقُـولُ: اللهُ أَعْلَـمُ فِيمَـا اشْـتَبَـهَ عَلَيْنَـا عِلْمُهُ):

واتە: وە لە هەر شتێکدا کە ئەو شتە بۆ ئێمە جێی دوودڵیی و گومان بوو، دەڵێین: خوا زاناترە.

٧٦) (وَنَرَى الْمَسْحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ[١] فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ، كَمَا جَاءَ فِي الأَثَرِ):

واتە: پێمان وایە ڕەوایە مەسح لەسەر دوو خوففەکان بکرێ، چ ئینسان لەسەفەر بێ، چ لە ماڵەوە بێ، هەروەك لە فەرموودەی پێغەمبەردا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) هاتوە (دەڵێم: ئەم مەسەلەیە لەبازنەی ئیمانو عەقیدەدا نیەو مەسەلەیەکی فیقهییە).

٧٧) (وَالْحَجُّ وَالْجِهَادُ مَاضِيَانِ مَعَ أُولِي الأَمْرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، بَرِّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ، لا يُبْطِلُهُمَا شَيْءٌ وَلا يَنْقُضُهُمَا):

واتە: حەجو جیهادکردن بەردەوامن لەگەڵ کاربەدەستانی مسوڵمانان دا، ئنجا ئەو کاربەدەستانە چاك بن، یان خراپ بن، مادام ئیماندار بن (شتێکیان نەکردبێ ئیسلامەتییان هەڵوەشابێتەوە، هەتا دروشمەکانی ئیسلامیان پێوە ببینرێن، دروستە هەم حەجیان لەگەڵدا بکرێو هەم جیهادیش)، هەتا ڕۆژی دوایی، هیچ شتێك ئەو حەجو جیهادە بە تاڵ ناکاتەوەو هەڵناوەشێنێتەوە.

---

١) خُفّ: گۆرەوی لە چەرم دروستکراوە، وەك پێڵاوێکی سووك (خفيف) وايە.

باسی فریشتەکان و ژیانی دوای گۆڕو بەرزەخ و باسی بەهەشت و دۆزەخ و قیامەت

٧٨) (وَنُؤْمِنُ بِالْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ، فَإِنَّ اللهَ قَدْ جَعَلَهُمْ عَلَيْنَا حَافِظِينَ):

واتە: بڕوا دێنین بە فریشتە نووسەرە بەڕێزەکان، ، چونکە خوا بەسەرمانەوە کردوونییە پارێزەر.

٧٩) (وَنُؤْمِنُ بِمَلَكِ الْمَوْتِ، الْمُوَكَّلِ بِقَبْضِ أَرْوَاحِ الْعَالَمِينَ):

واتە: بڕوا دێنین بە فریشتەی مردن، کە ڕاسپێردراوە بە کێشانی گیانی جیهانییان.

٨٠) (وَبِعَذَابِ الْقَبْرِ لِمَنْ كَانَ لَهُ أَهْلاً، وَسُؤَالِ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ فِي قَبْرِهِ عَنْ رَبِّهِ وَدِينِهِ وَنَبِيِّهِ،

عَلَى مَا جَاءَتْ بِهِ الْأَخْبَارُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَعَنِ الصَّحَابَةِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ):

واتە: بڕوامان هەیە بە ئازارو ئەشکەنجەی قەبر بۆ کەسێك کە شایستەی بێ، (شایستەی سزای گۆڕ بێ کەواتە: دیارە هەموو کەس لە گۆڕدا سزا نادرێ) وە بەپرسیار لێکردنی مونکەرو نەکیر (ناوی دوو فریشتانە کە لە گۆڕدا لە ئینسانەکان دەپرسنەوە) کە سێ پرسیاری سەرەکیی لێدەکەن: لە پەروەردگاری، لە ئایینو بەرنامەکەی، لە پێغەمبەرەکەی، وەك هەواڵمان پێگەیشتوە لە پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)و، هاوەڵانی پێغەمبەرەوە (خوا لێیان ڕازی بێ).

٨١) (وَالْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفَرِ النِّيرَانِ):

واتە: گۆڕ، یان باغ و باخچەیەکە لە باخچەکانی بەهەشت، یان چاڵێکە لەچاڵەکانی دۆزەخ.

٨٢) (وَنُؤْمِنُ بِالْبَعْثِ وَجَزَاءِ الأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَالْعَرْضِ وَالْحِسَابِ، وَقِرَاءَةِ الْكِتَابِ، وَالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ، وَالصِّرَاطِ وَالْمِيزَانِ):

واتە: بڕوا دێنین بە زیندوو کرانەوە، بڕوا دێنین بە پاداشتی کردەوەکانمان

لە ڕۆژی دواییدا، کە ئێمە ڕادەنوێنرێین و دەخرێینە ڕوو، وە بڕوامان هەیە بە لێپرسرانەوەو بە خوێندنەوەی نامەی کردەوە، وە بڕوامان هەیە بە پاداشت و سزا، هەروەها بە سیرات، (ئەو پردەی لەسەر پشتی دۆزەخ ڕادەنوێنرێ و دەبێ هەموو کەس بەسەریدا تێپەڕ بێ)، بڕوامان هەیە بە تەرازوو (کە چاکەکان و خراپەکانی پێ هەڵدەسەنگێنرێن).

٨٣) (وَالْجَنَّةُ وَالنَّارُ مَخْلُوقَتَانِ، لا تَفْنَيَانِ أَبَدًا وَلا تَبِيدَانِ، وَإِنَّ اللهَ تَعَالَى خَلَقَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ قَبْلَ الْخَلْقِ، وَخَلَقَ لَهُمَا أَهْلًا، فَمَنْ شَاءَ مِنْهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ فَضْلاً مِنْهُ، وَمَنْ شَاءَ مِنْهُمْ إِلَى النَّارِ عَدْلاً مِنْهُ، وَكُلٌّ يَعْمَلُ لِمَا قَدْ فَرِغَ لَهُ، وَصَائِرٌ إِلَى مَا خُلِقَ لَهُ):

واتە: بەهەشت و ئاگری دۆزەخ ئێستا دروستکراون، نافەوتێن و لەبەین ناچن، خوا بەرلەوەی خەڵك دروست بکات، بەهەشت و دۆزەخی دروست کردوون و، خەڵکێکیشی بۆ درووست کردوون، ئنجا هەرکەسێکیانی ویست بەبەخششی خۆی دەیباتە بەهەشت و، هەرکەسێکیشیانی ویست، بەدادگەریی خۆی دەیباتە دۆزەخ،هەرکام لە بەندەکان بۆ شوێنێك کار دەکات، کە بڕیاری بۆ دراوەو بەرەو ئەو شوێنە دەچێ کە بۆی دروستکراوە.

جارێکی دیکەش باسی قەدەرو هەندێك لەوردەكارییەكانی

٨٤) (وَالْخَيْرُ وَالشَّرُّ مُقَدَّرَانِ عَلَى الْعِبَادِ):

واتە: خێرو شەڕ چاكەو خراپە، بڕیاردراون‌و ئەندازەگیریی كراون بۆ بەندەكان.

٨٥) (وَالإِسْتِطَاعَةُ الَّتِي يَجِبُ بِهَا الْفِعْلُ مِنْ نَحْوِ التَّوْفِيقِ الَّذِي لا يَجُوزُ أَنْ يُوصَفَ الْمَخْلُوقُ بِهِ، فَهِيَ مَعَ الْفِعْلِ، وَأَمَّا الإِسْتِطَاعَةُ مِنْ جِهَةِ الصِّحَّةِ وَالْوُسْعِ وَالتَّمَكُّنِ وَسَلامَةِ الآلاتِ فَهِيَ قَبْلَ الْفِعْلِ، وَبِهَا يَتَعَلَّقُ الْخِطَابُ، وَهُوَ كَمَا قَالَ تَعَالَى: (لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا) ﴿البقرة:٢٨٦﴾):

واتە: ئەو توانایەی کە کردەوەکەی پێ پێویست دەبێو، کردەوەکەی پێ دێتە دی، وەك ئەو یارمەتیدانەی کە دروست نیە دروست کراوی پێ وەسف بکرێ، ئەو توانایەو ئەو دەستەڵاتە، لەگەڵ هاتنی کردەوەکە دایە، بەڵام ئەو توانایەی کە لە ڕووی لەش ساغییو توانـاو بۆ گونجانو ساغیی ئەندامەکانەوەیە، ئەو جۆرە توانایە لە پێش کردەوە دایە، دیارە فەرمانو تەکلیفی خواش پەیوەندیی بەو جۆرە توانایەوە هەیە، خوای بەرز فەرموویەتی: خوا زیاد لەتوانای لەهیچ کەس داوا ناکات (لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا).

٨٦) (وَأَفْعَالُ الْعِبَادِ خَلْقُ اللهِ، وَكَسْبٌ مِنَ الْعِبَادِ):

واتە: کردەوەکانی بەندەکان دروستکراوی خوانو بەدەستهێنراوی بەندەکانن.

(دەڵێم: کردەوەکان دروستکراونین،تاکو پێویستیان بەبەدیهێنەر هەبێ،بەڵکو تەنیا وەدەستهێنراون).

٨٧) (وَلَمْ يُكَلِّفْهُمُ اللهُ تَعَالَى إِلاَّ مَا يُطِيقُونَ، وَلا يُطِيقُونَ إِلاَّ مَا كَلَّفَهُمْ، وَهُوَ تَفْسِيرُ: "لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ"، نَقُولُ: لا حِيلَةَ لِأَحَدٍ، وَلا حَرَكَةَ لأَحَدٍ، وَلا تَحَوُّلَ لِأَحَدٍ عَنْ مَعْصِيَةِ اللهِ

إلاَّ بِمَعُونَةِ اللهِ، وَلا قُـوَّةَ لأَحَـدٍ عَلَـى إِقَامَـةِ طَاعَةِ اللهِ وَالثُّبَاتِ عَلَيْهَا إلاَّ بِتَوْفِيقِ اللهِ):

واتـە: خـوای بـەرز داوای لـە بەنـدەکانی نـەکردوە، مەگـەر ئـەوەی کەدەیتوانن، واتە: چەندە دەتوانن، خوا هـەر ئەوەنـدەی لـێ داوا کـردوون، ناشتوانن، مەگەر ئەوەی داوای لێکردوون.

(تێبینییمان لەسەر ئەوەش هەیەو دەڵـێین: نـەخێر، لـەوەش زیـاتر کـە ئینسان داوای لێکراوە دەتوانێ) ، چونکە خـوای بـە بـەزەیی دەفـەرموێ: ﴿...يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ ...﴾ البقـرة، واتە: خوا دەیەوێ بۆتان ئاسان بکاتو نایەوێ لەسەرتان قورس بکات)

ئەوەش لێکدانەوەی ئەو ڕستە بەرزەیە کە: لادان نیە لە خراپەو، هێـز نیە بۆ چاکە، مەگەر بە خوا، لە تەفسیری ئەو وشەیەدا دەڵێین: تەگبیر نیە بۆ هیچ کەس‌و، جووڵە نیە بۆ هیچ کەس‌و، ڕێ گۆڕین نیە بۆ هیچ کـەس، لە سەرپێچیی نەکردنی خوادا، مەگـەر بەیارمـەتی خـوا، (یـانی ئینسـان ناتوانێ سەرپێچیی لە فەرمانەکانی خـوا نـەکات، ئەگـەر هاوکـاریی خـوا نەبێ) وە هێزو تواناو دەستەڵاتیش نیە بۆ هیچ کـەس، لەسـەر جێبـەجێ کردنی فەرمانبەریی بۆ خوا و مانەوە لەسەری، مەگەر بە یارمەتی خوا.

٨٨) (وَكُلُّ شَيْءٍ يَجْرِي بِمَشِيئَةِ اللهِ تَعَـالَى وَعِلْمِـهِ وَقَضَائِهِ وَقَـدَرِهِ، غَلَبَـتْ مَشِـيئَتُهُ الْمَشِـيئَاتِ كُلَّهَا، وَغَلَبَ قَضَاؤُهُ الْحِيَلَ كُلَّهَـا، يَفْعَـلُ مَـا

> يَشَاءُ وَهُوَ غَيْرُ ظَالِمٍ أَبَداً، تَقَدَّسَ عَنْ كُلِّ سُوءٍ وَحَيْنٍ، وَتَنَزَّهَ عَنْ كُلِّ عَيْبٍ وَشَيْنٍ: (لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ). ﴿الأنبياء:٢٣﴾):

واتە: هەموو شتێکیش بەویستی خوای بەرزو، بە زانیاری وی‌و، بە بڕیارو ئەندازەگیریی وی جێبەجێ دەبێ‌و تێدەپەڕێ، ویستی خوا بەسەر هەموو ویستەکاندا زاڵە، هەموو ویستەکانی دیکەی خستۆتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە {وەك خوای پەروەردگار دەفەرموێ: ﴿ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٩﴾ ﴾ التكوير، ناتوانن بتانەوێ، تا خوای پەروەردگاری جیهانەکان نەیەوێ} حوکم‌و بڕیاری خوا بەسەر هەموو تەگبیرەکاندا زاڵە {وەك کوردەواریی خۆمان دەڵێ: (ئەوەی لە لای عەبدەکان خەیاڵە، لەلای خوا بە تاڵە)، یان دەڵێ: (تەقدیر تەگبیر بە تاڵ دەکاتەوە) هەرچی بیەوێ دەیکات، هەرچی دەیکات ستەم نیە، خوا بەرزو بێگەردە لە هەموو خراپەیەك و لە هەموو ستەمێك وە پاکەو بێ پەڵەیە لەهەموو ڕەخنەیەك و لەهەموو عەیبێك، (لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ) پرسیاری لێناکرێ لەوەی دەیکات، بەڵکو ئەوان لەلایەن خواوە پرسیاریان لێدەکرێ (بۆچی؟ چونکە هیچ شتێکی بێ جێ ناکات‌و،خاوەنی ئەو پەڕی دادگەریی‌و حیکمەت‌و ڕەحمەتی بێ سنوورە).

باسی سوود بەخش بوونی
پاڕانەوەو خێرکردن بۆ مردوان

٨٩) (وَفِي دُعَاءِ الأَحْيَاءِ وَصَدَقَاتِهِمْ مَنْفَعَةٌ لِلأَمْوَاتِ):

واتە: لە دوعاو پاڕانەوەی زیندوانو خێرو چاکەیاندا، کەڵك و سوود هەیە بۆ مردوان.

باسی چەند سیفەتێکی دیکەی خوا "عز وجل"

٩٠) (واللهُ تَعالَى يَسْتَجِيبُ الدَّعَوَاتِ، وَيَقْضِي الحَاجَاتِ):

واتە: خوای بەرز وەڵامی پاڕانەوەکان دەداتەوەو، پێویستیی بەندەکان جێبەجێ دەکات.

٩١) (وَيَمْلِكُ كُلَّ شَيْءٍ، وَلاَ يَمْلِكُهُ شَيْءٌ، وَلاَ غِنَى عَنِ اللهِ تَعَالَى طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَمَنِ اسْتَغْنَى عَنِ اللهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ، فَقَدْ كَفَرَ وَصَارَ مِنْ أَهْلِ الحَيْنِ):

واتە: خوا هەموو شتێکی بەدەستەو هیچ شتێك خوای بە دەست نیە، (یانی: خوا خاوەنی هەموو شتێکەو، هیچ شتێك ئیرادەو سوڵتەی بەسەر خوادا نیەو، هیچ کەس هیچ شتێکی خوای بەدەست نیە، کەواتە: ئینسان ناتوانێت چاوترووکانێك لە خوای پەروەردگار بێ ئیحتیاج بێ، لەچاو

تروو‌كانێكدا، تۆ هەناسە دەدەی‌و هەناسە هەڵدەمژی، دڵت حەفتا جار لـە دەقیقەیەك لێدەدات، یەك چركە دڵو هەناسەت بوەستێ، ژیانت كۆتـایی پێـدێ) چـاوتروو‌كانێك بـێ نیـازیی لـەخوای بـەرز نیـە، هـەر كەسـێك چاوتروو‌كانێك پێی وابێ پێویسـتی بـە خـوا نـەماوە، ئـەوە كـافر دەبـێ و دەچێتە ڕیزی فەوتاوانەوە[1].

٩٢) (واللهُ يَـغْـضَبُ وَيَـرْضَى لاَ كَأَحَـدٍ مِـنَ الوَرَى):

واتـە: خـوا تـووڕە دەبـێ‌و ڕازی دەبـێ، بـەڵام وەك هـیچ كـام لـە دروستكراوەكانی نا.

[1] الحَيْنُ: الهَلاك والمِحْنَةُ، المعجم الوسيط، ص٢١٣.

باسی هاوەڵانی پێغەمبەر "صلى الله عليه وسلم"و چوار خەلیفەکانی و دە هاوەڵە موژدەی بەهەشت پێدراوەکان

٩٣) (وَنُحِبُّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وَلاَ نُفْرِطُ فِي حُبِّ أَحَدٍ مِنْهُم" وَلاَ نَتَبَرَّأُ مِنْ أَحَدٍ مِنْهُم، وَنُبْغِضُ مَنْ يُبْغِضُهُم، وَبِغَيْرِ الخَيْرِ يَذْكُرُهُم، ولا نَذْكُرُهُم إلاَّ بِخَيْرٍ، وَحُبُّهُم دِينٌ وإِيمَانٌ وإِحْسَانٌ، وَبُغْضُهُم كُفْرٌ وَنِفَاقٌ وطُغْيَانٌ):

واتە: هاوەڵانی پێغەمبەری خوامان خۆش دەوێن، وە زێدەڕۆیی ناکەین لەخۆشویستنی هیچ کامێکیاندا، وە خۆمان بەریی پێشان نادەین لەهیچ کامێکیان، (پشت لە هیچ کامێکیان ناکەین)، وە ئەو کەسە دەبوغزێنین و ڕقمان لێیەتی کە دەیانبوغزێنێ، هەروەها هەر کەسێ بە خراپە باسیان بکات، ڕقمان لێیەتی، بەچاکە نەبێ باسی هاوەڵە بەڕێزەکانی پێغەمبەر

(صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ) ناكـەین، خۆشویستنیان (خوا لێیـان ڕازی بـێ) دینـەو ئیمانەو چاكەیە، بوغزاندنیشیان كوفرەو دەغەڵییەو یاخیبوونە لەخوا.

٩٤) (وَنُثْبِتُ الْخِلافَةَ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَوَّلاً لأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَفْضِيلاً لَهُ وَتَقْدِيمًا عَلَى جَمِيعِ الأُمَّةِ، ثُمَّ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، ثُمَّ لِعُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، ثُمَّ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، وَهُمُ الْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ وَالأَئِمَّةُ الْمَهْدِيُّونَ):

واتە: ئێمە خیلافەت دەچەسپێنین لـە دوای پێغەمبـەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ)، یەكـەم: بـۆ ئـەبو بـەكری صـیددیق ﷺ پێشـی دەخـەین و بـەرزی دەكەینەوە بەسەر هەموو ئوممەتدا، {یانی: ئەبو بەكر لـە دوای پێغەمبـەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ) لـە هـەموو ئوممـەتی پێغەمبـەر (صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ) گەورەترە}، ئنجا لە دوای ئەبوبـەكر خیلافـەت دەچەسـپێنین‌و پێشخسـتن دەچەسپێنین بۆ عومەری كوڕی خەتتاب ﷺ {كە لە ئوممـەتی پێغەمبـەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لەدوای ئەبوبەكر، عومەر ﷺ لە پێشترین كەسـەو لـە هەمووشیان گەورەترەو دووەمـین جێنشـینی پێغەمبەریشـە (صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ) ، دوایی بۆ عوسمان ﷺ، دوایی بۆ عەلی ﷺ. ئەوانەش جێنشـینە

سەر ڕاستەکانی پێغەمبەرو، پێشەوا ڕێپێشاندراوەکانی مسوڵمانانن (خوا لێیان ڕازی بێ).

٩٥) (وَإِنَّ الْعَشَرَةَ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ رَسُولُ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وَبَشَّرَهُمْ بِالْجَنَّةِ، نَشْهَدُ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ عَلَى مَا شَهِدَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وَقَوْلُهُ الْحَقُّ، وَهُمْ: أَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَطَلْحَةُ، وَالزُّبَيْرُ، وَسَعْدٌ، وَسَعِيدٌ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَهُوَ أَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَ أَجْمَعِينَ):

واتە: ئەو دە (١٠) کەسەی کە پێغەمبەری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) ناوی هێناون و موژدەی پێداون بە بەهەشت، ئێمەش شایەدییان بۆ دەدەین کە بەهەشتیین، لەسەر ئەو بنچینەیە کە پێغەمبەری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) شایەدیی بۆ داون، ئەو دەیانەش ئەوانەن: (ئەبو بەکر، عومەر، عوسمان، عەلی، تەڵحە، زوبەیر، سەعد، سەعید، عەبدوڕڕەحمان، ئەبو عوبەیدە، کە ئەمینی ئەم ئوممەتەیە) خوا لە هەموویان ڕازی بێ.

٩٦) (وَمَنْ أَحْسَنَ الْقَوْلَ فِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) وَأَزْوَاجِهِ الطَّاهِرَاتِ مِنْ

كُلِّ دَنَسٍ، وَذُرِّيَّاتِهِ الْمُقَدَّسِينَ مِنْ كُلِّ رِجْسٍ" فَقَدْ بَرِئَ مِنَ النِّفَاقِ):

واتە: هەر کەسێك قسەی چاك دەربارەی هاوەڵەکانی پێغەمبەری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) بکات و، دەربارەی هاوسەرە پاکەکانی لە هەموو پیسییەك، وە وەچە خاوێنەکەی لە هەموو جۆرە ناتەواوییەك، ئەوە دوورو پاکە لە دەغەڵیی (نفاق) {یانی: ئینسان بەوە لە نیفاق پاك دەبێتەوەو دووردەکەوێتەوە لە موخەننەتیی کە قسەی چاك بکاتو هەڵوێستی مسوڵمانانەو ئەدەبی هەبێ، بەرانبەر بە هاوەڵانو هاوسەرە بەرێزەکانی پێغەمبەری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) بەتایبەتی، دایکمان عائیشە (خوا لێی ڕازی بێ) کە لەلایەن کەسانێکی دڵ ڕەشو دڵ نەخۆشەوە تۆمەتبار دەکرێ، بەوەی کە فیتنە هەڵایسێن بووەو شەڕی جەمەلی ساز کردوە}.

باسی زاناو پێشەوایانی ئیسلام و دۆستانی خوا

٩٧) (وَعُلَمَاءُ السَّلَفِ مِنَ السَّابِقِينَ، وَمَنْ بَعْدَهُمْ مِنَ التَّابِعِينَ "أَهْلُ الْخَبَرِ وَالأَثَرِ، وَأَهْلُ الْفِقْهِ وَالنَّظَرِ"، لا يُذْكَرُونَ إِلاَّ بِالْجَمِيلِ، وَمَنْ ذَكَرَهُمْ بِسُوءٍ فَهُوَ عَلَى غَيْرِ السَّبِيلِ):

واتە: زانایانی پێشین لە ڕابردووەکان و ئەوانەی دوایان لە شوێنکەوتوان: خاوەنی هەواڵ و شوێنەوار (ی پێغەمبەر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم) و هاوەڵانی)، وە خاوەنی شارەزایی و تێگەیشتن، بەچاکە نەبێ باس ناکرێن، هەرکەسێك بەخراپە باسیان بکات، ئەوە لەڕێی ڕاست ترازاوە.

٩٨) (وَلا نُفَضِّلُ أَحَدًا مِنَ الأَوْلِيَاءِ عَلَى أَحَدٍ مِنَ الأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلام، وَنَقُولُ: نَبِيٌّ وَاحِدٌ، أَفْضَلُ مِنْ جَمِيعِ الأَوْلِيَاءِ):

واتە: وەهیچ کام لە دۆستانی خوا بە چاکتر دانانێین و هەڵنابژێرین بەسەر هیچ کام لە پێغەمبەرانی خوادا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وە دەڵێین: یەك پێغەمبەر لە هەموو دۆستانی خوا باشترە.

(دەڵێم: ئەمەش قسەیەکە پێویستی بە بەڵگەیە، بەڵێ هیچ دۆستێکی خوا لەگەڵ هیچکام لە پێغەمبەران (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) هاوتا نیە، بەڵام هەموومان وێکڕا هاوتای یەك پێغەمبەر نەبن، بەڵگەی پێویستە!).

٩٩) (وَنُؤْمِنُ بِمَا جَاءَ مِنْ كَرَامَاتِهِمْ، وَصَحَّ عَنِ الثِّقَاتِ مِنْ رِوَايَاتِهِمْ):

واتە: بڕوامان بەو کەرامەتانەی دۆستانی خوا هەیە، کە لە ڕێی متمانە پێکراوانەوە بۆمان گێڕدراوەتەوە، لە بەسەرهاتەکانیان.

باسی نیشانە گەورەکانی هاتنی ڕۆژی دوایی

١٠٠) (وَنُؤْمِنُ بِأَشْرَاطِ السَّاعَةِ: مِنْ خُرُوجِ الدَّجَّالِ، ونُزُولِ عِيسَى ابنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ مِنَ السَّماءِ، وَنُؤْمِنُ بِطُلُوعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَخُرُوجِ دَابَّةِ الأَرْضِ مِنْ مَوْضِعِهَا):

واتە: بڕوامان بە نیشانەکانی ڕۆژی دوایی هەیە لە: دەرچوونی دەججالْو،هاتنە خوارەوەی عیسای کوڕی مەریەم لە ئاسمانێوە (سەلامی خوای لێبێ)و، هەڵهاتنی خۆر لە ڕۆژئاواوەو، دەرچوونی ئاژەڵی زەوی (دابّة الأرض) لەشوێنی خۆی.

باسی بڕوا نەهێنان بەفاڵچیی و
لاف لێدەرانی زانینی پەنهان (غیب)

(١٠١) (وَلا نُصَدِّقُ كَاهِنًا[١] وَلا عَرَّافًا[٢]، وَلا مَنْ يَدَّعِي شَيْئًا يُخَالِفُ الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ وَإِجْمَاعَ الأُمَّةِ):

واتە: ئێمە هیچ کاهینێك، هەروەها هیچ فاڵچییەك بە ڕاست نازانین، وە هەر کەسێك لافی شتێك لێبدات، کە پێچەوانەی قورئان و سوننەت بێ، یان پێچەوانەی کۆڕای ئوممەت بێ، (ئەوانە هیچیان بەڕاست نازانین).

---

[١]) كَهَنَ يَكْهَنُ كهانَةً، كَهَنَ لَهُ: أخْبَرهُ بالغَيْب. فهو كاهِن ج: كُهَّانٌ وكَهَنَةٌ. المعجم الوسيط ص٨٠٣.

[٢]) العَرّاف: المُنجِّم، وطبيب العرب، والكاهن، المعجم الوسيط، ص٥٩٥.

باسی گرنگیی پێکەوەبوونی مسوڵمانانو خراپیی پەرتەوازەبوونیان

١٠٢ (وَنَرَى الجَمَاعَةَ حَقًّا وَصَوَاباً، والفُرْقَةَ زَيْغاً وَعَذَاباً):

واتە: ئێمە پێمان وایە، کە کۆمەڵ بوونی مسولمانان حەقەو ڕاستە، وەپەرتەوازە بوونیان، لادانو ئازارو سەر ئێشەیە.

پێناسەی ئیسلام

١٠٣(وَدِينُ اللهِ فِي الأَرْضِ وَالسَّمَاءِ وَاحِدٌ، وَهُوَ دِينُ الإِسْلامِ، قَالَ تَعَالَى: ﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُ ... ﴿١٩﴾ ﴾آل عمران، وَقَالَ تَعَالَى: ﴿ ...وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ... ﴿٣﴾ ﴾المائدة

واتە: دینی خوا لە زەویو لە ئاسمان دا یەکە، کە ئیسلامە، (یانی: ئەوەی کە خوا کردوویەتی بە بەرنامە، هەم بۆ خەڵکی سەر زەویو، هەم بۆ دانیشتوانی ئاسمانەکان، یەکە کە ئیسلامە)، خوای بەرز فەرموویەتی: (بەرنامە لای خوا تەنیا ئیسلامە)، وە فەرموویەتی: (وە ئیسلامم بە بەرنام بۆ پەسەندکردوون).

١٠٤) (وَهُوَ بَيْنَ الْغُلُوِّ وَالتَّقْصِيرِ، وَبَيْنَ التَّشْبِيهِ وَالتَّعْطِيلِ، وَبَيْنَ الْجَبْرِ وَالْقَدَرِ، وَبَيْنَ الأَمْنِ وَالْيَأْسِ):

واتە: دینی ئیسلامیش، لە نێوان زێدەڕۆییو کورتهێنانو، وێچواندنو پەکخستنو، ناچارکرانو کردەوەی خۆخوڵقاندنو، دڵنیابوونو نائومێدبوون، دایە.

خاڵی كۆتایی

١٠٥) (فَهَذَا دِينُنَا وَاعْتِقَادُنَا ظَاهِراً وَبَاطِناً، وَنَحْنُ بُرءآء إِلَى اللهِ مِنْ كُلِّ مَنْ خَالَفَ الَّذِي ذَكَرْنَاهُ وَبَيَّنَّاهُ):

واتە: ئائەوەی باسمان كرد (لەو سەدو چوار خاڵەدا كە ڕابردن) ئەوە دینی ئێمەیە، ئەوە بیرو بڕوای ئێمەیە (واتە: ئەهلی سوننەتو جەماعەت)، هەم بە ڕواڵەتو هەم بەپەنهان، (یانی: هەم ئەوەی كەدەری دەبڕین، هەم ئەوەی كە لە دڵماندایە ئەوە عەقیدەكەمانە)، ئێمە بۆ لای خوا حاشاكەرین لەهەركەسێك كە پێچەوانەی ئەوەبێ كە باسمان كردو ڕوونمان كردەوە.

لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لەگەڵتانین
Stay in touch on social media
نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي
عەلی باپیر/AliBapir
ڕاگەیاندنی مەکتەبی مامۆستا عەلی باپیر
عەلی باپیر/AliBapir
archive.org/details/@alibapir
PDF
کەناڵی
ڕاگەیاندنی مەکتەبی مامۆستا عەلی باپیر
AliBapir
Google Play
App Store
www.alibapir.net
English - عربي - کوردی
ڕاگەیاندنی مەکتەبی مامۆستا عەلی باپیر

نێوەرۆك

پێشكەش بێ ٦
پێشەكی ٧
باسی خوا بەیەكگرتن (التوحید) ١٠
باسی سیفەتەكانی خوا "عز وجل" ١٣
باسی ئەندازەگیریی (قدر) خوا بۆ دروستكراوەكانی ١٦
باسی پێغەمبەرایەتیی (محمد) "صلی الله علیه وسلم" ٢٠
باسی قورئان، دوا فەرمایشتی خوا بۆ مرۆڤ ٢٢
باسی بینرانی خوا لە بەهەشت لەلایەن بەهەشتییانەوە ٢٥
باسی شەو ڕۆو بەرزبوونەوە (الإسراء والمعراج)ی پێغەمبەری خوا "صلی الله علیه وسلم" ٣٠
باسی حەوزی كەوسەرو تكا كردنی پێغەمبەر بۆ ئۆممەتەكەیو پەیمان لێورگیرانی وەچەی ئادەم ٣٢
جارێكی دیكەش باسی قەدەر ٣٤
باسی لەوحو قەڵەم ٤٠
جارێكی دیكەش باسی قەدەر ٤٣
باسی عەرشو كورسییو بەدۆست گرتنی خوا بۆ ئیبراهیمو فەرمایشت كردنی لەگەڵ مووسادا ٤٦
باسی چەند سیفەتونیشانەیەكی عەقیدەییو فیكریی ئەهلی سوونەتو جەماعەت ٤٨
چەند وردەكارییەك لەبارەی ئیمانەوەو پێناسەی ئیمانو پایەكانی ٥٣
چەند سیفەتێكی دیكەی ئەهلی سوننەت لەبواری فیكرو عەقیدەو سیاسەتو...هتددا ٥٦
باسی فریشتەكانو ژیانی دوای گۆڕو بەرزەخو باسی بەهەشتو دۆزەخو قیامەت ٦٢

جارێکی دیکەش باسی قەدەرو هەندێك لەوردەکارییەکانی ٦٥
باسی سوود بەخش بوونی پاڕانەوەو خێرکردن بۆ مردووان ٦٩
باسی چەند سیفەتێکی دیکەی خوا "عز وجل" ٧٠
باسی هاوەڵانی پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم"و چوار خەلیفەکانیو ده
هاوەڵە موژدەی بەهەشت پێدراوەکان ٧٢
باسی زاناو پێشەوایانی ئیسلامو دۆستانی خوا ٧٦
باسی نیشانە گەورەکانی هاتنی ڕۆژی دوایی ٧٨
باسی بڕوا نەهێنان بەفاڵچییو لاف لێدەرانی زانینی پەنهان (غیب) ٧٩
باسی گرنگیی پێکەوەبوونی مسوڵمانانو خراپیی پەرتەوازەبوونیان ٨٠
پێناسەی ئیسلام ٨١
خاڵی کۆتایی ٨٣

الإيمان:

أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر، وبالقدر خيره وشرِّه.

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوكردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر ئوتێلی شیرین پالاس
Mob:00964 750 460 51 22
Tel: 0964 750 25 18 138
www.tafseer-pub.com
tafseeroffice@yahoo.com

COVER DESIGN